SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
23. SEPT.
1992
Letnik XLVI.
Štev. 38 (2673)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Cena: 8 šil.
40 tolarjev
P. b. b.

RAVNE NA KOROŠKEM

25. september zadnji dan za vpis k dvojezičnemu pouku!

Deset dni po začetku šolskega leta, torej do 5. septembra 1992, je še čas za vpis k dvojezičnemu pouku. Starši, izkoristite možnost, da nudite otrokom izobrazbo v dveh jezikih, in zagotovo vam bodo nekoč hvaležni! Vse študije psihologov so dokazale, da multikulturno učenje ne obremenjuje otrok in da se takorekoč lahko igraje naučijo dveh ali pa celo več jezikov. Opozorite na to tudi svoje znance, saj je dvojezična šola odprta za vsakogar, ki želi vanjo vpisati svoje otroke in nihče nima pravice, ob vpisu spraševati po narodni pripadnosti.

Spodbuden začetek šolskega leta 1992/93

Število dijakov in dijakinj, ki se izobražujejo v dveh jezikih, spet rahlo narašča. To razveseljivo dejstvo vzbuja upanje, da se starši začenjajo zavedati pomembnosti čim širše izobrazbe...

Na še dokaj novi Trgovski akademiji imajo spet dovolj dijakov za dva prva razreda. Novih je 53, vsega skupaj pa ima akademija zdaj pet razredov v treh letnikih. Prostorska stiska se že pozna, saj sta oba prva razreda spravljena v konfesionalnem Modestovem domu, seveda pa souporabljata funkcijske prostore za telovadbo, računalništvo in strojepisje ter za biologijo v gimnazijskem poslopju.

Tudi na Zvezni gimnaziji za Slovence je vpis zadovoljiv: v

(Dalje na 2. strani)

Na Javni dvojezični šoli v Celovcu je letos 29 učencev

ÖVP za omejen virilni mandat...

Koroška ljudska stranka je na svoji klavzuri razpravljala tudi o možnih oblikah zastopstva slovenske narodnostne skupnosti v koroškem deželnem zboru. Člani deželnega vodstva ter klub deželnih poslancev so se po izjavi predsednika stranke, deželnega glavarja dr. Christofa Zernatta izrekli za virilista. Virilni mandat pa naj bi zasedel predstavnik narodnostne skupnosti, izvolila pa bi ga zbornica za narodnostno skupnost, ki jo pa precejšen del koroških Slovencev odločno odklanja.

Po predstavah koroške ÖVP bi virilist imel pravico glasovanja samo v zadevah, ki se tičejo slovenske narodnostne skupnosti, v vseh ostalih zadevah pa bi se lahko oglasil samo k besedi.

Skratka: ÖVP predlaga „amputiranega" virilista, ki nikakor ne more biti sprejemljiv za slovensko narodnostno skupnost na Koroškem.

Dvojezični napisi: Država naj končno izpolni zakon!

Pred 20 leti, 20. septembra leta 1972, so delavci cestne uprave na južnem Koroškem začeli postavljati prve dvojezične krajevne napise, kot je to predvideval zakon, sklenjen v avstrijskem parlamentu. Postavili naj bi jih 205, toda večina jih nikoli ni bila postavljenih.

Le nekaj dni po postavitvi prvih dvojezičnih tabel je po vsej južni Koroški divjal takozvani „Ortstafelsturm", vihar nemškonacionalne nestrpnosti do naroda soseda, do koroških Slovencev. Potrgali, da, uničili so vse, kar je bilo slovenskega oz. dvojezičnega, niti kamere različnih evropskih televizijskih postaj in časopisov niso mogle ustaviti za vso Koroško in Avstrijo sramotnega pohoda. Žal je tudi politika, ki je le nekaj mesecev prej sklenila zakon o dvojezičnih krajevnih napisih, klavrno kapitulirala pred drhaljo s ceste in sistirala zakon, da bi štiri leta kasneje – proti volji prizadete slovenske narodnostne skupnosti – sklenili nov zakon, ki pa je število krajev z dvojezičnimi napisi zmanjšal za več kot polovico – na 91...

Danes, 16 let po sklenitvi zakona, niti ta ni izpolnjen: od teh 91 zakonsko predvidenih dvojezičnih krajevnih napisov je postavljenih dejansko le 48! V okviru združene Evrope bo Avstrija neverodostojna, dokler ne bo izpolnila vsaj svojih lastnih zakonov.

Zato je predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, dr. Marjan Sturm, zahteval, „naj država nemudoma postavi manjkajoče dvojezične table". Dalje je poudaril, „da je v času, ko v sosvetu teče razprava glede novelizacije zakona o narodnostnih skupinah in s tem tudi o razširitvi teritorija z dvojezičnimi krajevnimi napisi, nerazumljivo, da še ne stojijo vse table, ki jih predvideva zakon iz leta 1976".

„Predstavniki ZSO v sosvetu bodo na prihodnji seji tega organa zahtevali, da le-ta podvzame vse potrebne ukrepe", je zaključil Sturm.

V nedeljo srečanje bivših pregnancev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo, 27. septembra 1992, s pričetkom ob 14.uri v Kulturnem domu na Radišah svoj redni občni zbor, ki bo kakor v minulih letih povezan z družabnim srečanjem bivših pregnancev. Našo prireditev bodo s svojim nastopom popestrili domači prosvetaši.

Letos obhajamo 50-letnico nasilnega pregona koroških Slovencev. Zato se bomo tokrat spet zbrali v kraju, v katerega neposredni soseščini je takrat bilo žrelsko taborišče – prva postaja na križevem potu slovenskih izseljencev.

Bivši pregnanci z družinami in prijatelji prisrčno vabljeni na Radiše, kjer se bomo skupno spominjali dogodkov pred petdesetimi leti!

Zveza slovenskih izseljencev

Tridnevni izlet od 9. do 11. oktobra

Še možnost prijave za Vestnikov hit '92 v čudovito Opatijo!

Uredništvo Slovenskega vestnika svoje naročnike, bralce in vse prijatelje lista tudi letos vabi na že tradicionalni „Vestnikov hit". Cilj letošnjega izleta je Opatija v Kvarnerskem zalivu na Hrvaškem, čas izleta pa od 9. do 11. oktobra. Obeta se nam torej čudovit konec tedna!

Naš pribljubljen hit organiziramo – kot že v preteklih dveh letih – v sodelovanju s turistično agencijo Sommeregger iz Celovca, posebno ugodna pa je cena: tridnevno potovanje (prevoz z avtobusom, 2 polpenziona v izbranem hotelu, gala večerja, poldnevni izlet z ladjo v Rabac itd.) stane samo 1200,- šilingov za osebo! Cena velja za dvoposteljnjo sobo, za enoposteljno pa je treba doplačati 200 šilingov.

Prijavite se čimprej na uredništvu Slovenskega vestnika na **telefonsko številko (0463) 51-43-00 (Milka Kokot, Urška Brumnik).** Zaradi velikega zanimanja smo se odločili, da podaljšamo rok za prijave. Zadnji rok je **30. september!**

Po svetu

Referendum v Franciji: komaj 51% za združeno Evropo...

Kar se je pri referendumu o ratifikaciji maastrichtskega sporazuma na Danskem še tolmačilo kot enkratni spodrsljaj (Danci so sporazum z 51 odstotki zavrnili – op. uredn.), se je v nedeljo v Franciji skoraj ponovilo: prebivalstvo „velike nacije" se je le z izredno tesno večino 50,95 odstotka glasov izreklo za skupno monetarno unijo z enotno valuto ter za skupno zunanjo in varnostno politiko.

Predvsem za Evropsko skupnost, pa tudi za ostalo Evropo, tesen izid francoskega referenduma ni rešil, marveč odprl vrsto vprašanj, med drugim, ali maastrichtski sporazum ni bil prenagljeno dejanje, pred katerim se bojijo milijoni Evropejcev. V Franciji sami jih je blizu 20 milijonov!

Kljub tesnemu „da" za nadaljevanje prizadevanj za uresničitev evropske gospodarske in politične unije do konca tisočletja, francoski referendum torej položaja ni bistveno spremenil, saj je izid naslednjega glasovanja o ratifikaciji sporazuma v Veliki Britaniji bolj odprt kot kdajkoli prej. Tudi v Nemčiji se bo začela razprava o tem, ali zadostuje glasovanje o ratifikaciji sporazuma v Bundestagu (kot to predvideva ustava - op. ured.), nedeljski izid pa bo brez dvoma imel svoje posledice tudi za avstrijsko notranjo politiko.

Pričakovati je, da bo predvsem Haiderjeva stranka – kot nacionalisti okoli Le Pena v Franciji – skušala s strahom pred novo Evropo točkovati na strankarskopolitičnem področju. Zeleni pa so – kot v Franciji – razdeljeni na dva tabora. Ostaneta koalicijski stranki SPÖ in ÖVP, ki sta izid referenduma pozdravili kot pravilno odločitev. Novi zvezni predsednik dr. Klestil pa je govoril o „dobrem dnevu za Evropo ter avstrijsko politiko glede vključevanja v Evropsko skupnost". Kancler dr. Vranitzky je izid referenduma ocenil kot „korak k združeni Evropi", za Avstrijo pa to pomeni „zeleno luč" za pogajanja za vključitev v Evropsko skupnost. Referendum o vstopu Avstrije v ES bo po kanclerjevih besedah leta 1995 ali 1996, zanj pa bi zadostovala večina 51 odstotkov. Poslovodja Zelenih, Floss, pa je izid francoskega referenduma vzel za povod, naj avstrijsko prebivalstvo odloča o pristopu naše države v „Evropski gospodarski prostor" (EWR) in ne avstrijski parlament.

KOMENTAR

dr. KRISTIJANA SCHELLANDRA

NEMIR NA DENARNIH TRGIH

V preteklih dneh so mednarodni denarni trg zajele močne turbulence, kot jih že dalj časa nismo poznali. Potem ko je ameriški dolar že v avgustu prišel pod močan pritisk, je morala švedska centralna banka zvišati obresti za dnevne denarje na rekordnih 500%, Italija ter Velika Britanija in Španija pa sta bili prisiljeni znatno znižati vrednost njunih valut v razmerju z drugimi denarnimi vrednotami. Nemška centralna banka (in kot njen privesek tudi avstrijska) je znižala diskontno obrestno mero, kar pa tudi ni moglo preprečiti opisanega nemira.

Predvsem sledeči vzroki so za ta razvoj odločilni:

Ker je Nemčija podcenila stroške združitve, mora to zdaj plačevati z izredno visokimi obrestnimi merami. Nemška marka je ena vodilnih svetovnih valut, in zaupanje v gospodarsko moč Nemčije kljub problemom združitve obstaja. Zato udeleženci mednarodnega denarnega trga trenutno raje nalagajo svoja sredstva v markah, ker lahko z njo zaradi visokih obresti in sorazmerno nizke inflacije dobro zaslužijo. S tem se pa poviša pritisk na druge valute, da pravtako zvišajo obrestne mere, če nočejo dopustiti odtoka domačih finančnih sredstev v tujino zaradi vlaganja v nemško marko. Višje obrestne mere pa seveda pomenijo večje breme za posojilojemalce in s tem slabitev celotnega gospodarstva prizadete države. Če torej gospodarstvo prizadetih držav tega pritiska na domačo valuto ne zdrži in se zaupanje mednarodnih vlagateljev v gospodarsko moč te države kljub povišanju obrestne mere ne poveča, pride končno do devalvacije, se pravi znižanja vrednosti valute.

Približno to se je zdaj zgodilo v Italiji, Veliki Britaniji in na Švedskem, katerih narodna gospodarstva so zaradi recesije in visoke državne zadolžitve v precej slabem položaju.

V tednu pred francoskim referendumom o maastrichtskih pogodbah je igrala veliko vlogo tudi negotovost glede izida in s tem povezana špekulacija na finančnih trgih. Večina vsega tega pomeni za nasprotnike enotnega trga, ki predvideva čez nekaj časa tudi enotno evropsko valuto, če ne konec, pa vsaj radikalno spremembo veljavnega evropskega monetarnega sistema.

Kakorkoli, razvoj na finančnih trgih bo zaradi gospodarskih težav vsepovsod tudi še v bodoče dokaj razgiban.

Posledice denarne krize za Avstrijo

Evropski denarni sistem (Europäisches Währungssystem, EWS) je zaradi kombinacije različnih faktorjev – slabost ameriškega gospodarstva, negotovost pred francoskim referendumom o Maastrichtski pogodbi, visoke nemške obrestne mere in slab gospodarski položaj v Italiji, Veliki Britaniji, Španiji in Švedski – zašel v svojo dosedaj največjo krizo.

Avstrija sicer ni član Evropskega denarnega sistema, zaradi tesne vezanosti avstrijskega šilinga na nemško marko pa je naša država faktično v ta sistem kljub temu močno vključena. Ker je nemška marka zaradi visokih obresti in še vedno zadostnega zaupanja v nemško gospodarstvo močna, tudi šilingu trenutno ne preti nevarnost. Ugodno je za Avstrijo tudi, da je Nemčija v zunanjetrgovinski menjavi in turizmu naš glavni partner, tako da se uvozi, izvozi in potovanja ne bodo ne podražila niti ne bodo postala cenejša. Napram "mehkim" valutam, ki so nazadnje morale devalvirati, je šiling postal dražji, kar pomeni, da bodo avstrijski izvozi v Italijo, Španijo in Veliko Britanijo postali dražji in s tem težavnejši. Avstrija bo postala tudi dražja za italijanske turiste, ki so za našo državo pomemben gospodarski dejavnik.

Previdnost naj bo svetovana tistim, ki investirajo svoj denar v tuje obveznice in delnice. Kdor je zdaj zaradi devalvacije nekaterih valut nekaj denarja izgubil, pa naj svojih papirjev ne proda v paniki, temveč naj raje počaka na umiritev finančnih trgov. Po mnenju strokovnjakov bo Evropski denarni sistem krizo prebolel, čeprav se je pokazalo, da del članic Evropske skunosti za gospodarsko in denarno unijo še ni zrel.

K.S.

Spodbuden začetek šolskega leta 1992/93

(Nadaljevanje s 1. strani)

treh prvih razredih je 78 novih dijakov. Skupaj je zdaj na gimnaziji 20 razredov s 448 dijaki.

Privatna Mohorjeva ljudska šola ima 23 prijav za prvi razred (dva razreda), vseh skpaj pa je na šoli 89 učencev v 7 razredih. Tudi za popoldansko varstvo je toliko prijav, da sta nastali dve skupini.

Strokovna kmetijsko-gospodinjska šola v Šentrupertu pri Velikovcu ima letos 23 učenk, kar je v merah povprečja, vendar je kapaciteta skoraj izčrpana (24 učenk).

Na Višji šoli za gospodarske poklice v Šentpetru so 104 dijaki in dijakinje, v enoletni gospodinjski šoli pa 23. Petletna višja ima štiri letnike (naslednje leto bo že peti), izkazalo pa se je, da je internat kljub dograditvi že premajhen. Prof. Zerzer meni, da bo kljub temu šlo.

V Mladinskem domu v Celovcu imajo 25 novih, od tega jih je 18, ki so ves teden v domu, 7 pa le popoldne. Vsega skupaj je zdaj v domu 195 dijakov in dijakinj in je s tem kapaciteta popolnoma izčrpana. Povpraševanja je še precej, vendar ni več prostora. Mag. Jože Blajs, vodja doma, je vesel zaupanja, ki ga imajo starši v to institucijo. Letos je prvič povsem zadovoljen, ker je otrokom na voljo tudi lep park in športno igrišče.

V Modestovem domu pa imajo 119 gojencev, dom pa je prav tako poln. Tudi tam je dom odprt za dijake in dijakinje (ne le za fante kot nekoč). Herman Kelih pravi, da so pri njih imeli športno igrišč že od vsega začetka in da je vse tako, kot si želi.

Javna dvojezična šola ima skupno 29 učencev, v prvem jih je trenutno 8. Tretja in četrta stopnja se poučujeta skupno.

Rok prijav za dvojezični pouk je do 25. septembra, zato te številke še niso dokončne.

S. W.

Člani SPÖ o usodi Petra Ambrozyja

Jutri, 24. septembra ob 24. uri, je zadnji rok za oddajo glasovnic v okviru predvolilnega postopka socialdemokratske stranke na Koroškem za odločitev o glavnem kandidatu SPÖ za naslednje deželnozborske volitve. Edini kandidat je sedanji predsednik stranke in namestnik deželnega glavarja dr. Peter Ambrozy (slika), leta pa si je sam zastavil pogoj, da sprejme kandidaturo, če pri teh tajnih volitvah doseže najmanj 70 odstotkov oddanih veljavnih glasov. Po zadnjih podatkih je odziv med približno 45.000 člani stranke razmeroma visok, nihče pa si ne upa staviti prognoze, ali bo Ambrozy tudi uspel.

Raimund Grilc podpredsednik koroške ÖVP!

Pliberški župan mag. Raimund Grilc nadaljuje s svojim političnim vzponom! Predsedstvo koroške ljudske stranke (ÖVP) ga je na zadnji seji soglasno imenovalo za namestnika predsednika stranke in deželnega glavarja dr. Christofa Zernatta. Za drugega namestnika pa je predsedstvo imenovalo žensko in sicer uspešno županjo v Radentheinu mag. Christino Herbrich.

Kot edini kandidat za predsednika stranke pa je bil imenovan dr. Christof Zernatto.

Izključitev ZRJ

Varnostni svet Združenih narodov je priporočil izključitev Zvezne republike Jugoslavije iz dela generalne skupščine OZN in predlagal, naj ta država zaprosi za sprejem v svetovno organizacijo. Varnostni svet je resolucijo, ki je bila sprejeta z 12 glasovi, tri države pa so se vzdržale (Kitajska, Indija in Zimbabve), zaključil z ugotovitvijo, da SFRJ ne obstaja več, ZRJ pa ne more avtomatično biti njena naslednica.

Varnostni svet predlaga generalni skupščini, naj resolucijo sprejme, kar bi pomenilo, da na zasedanju skupščine, ki se je začelo v ponedeljek, nihče od predstavnikov ZRJ ne bo smel sodelovati.

Ministrski predsednik tretje Jugoslavije, Panič, je sklep oz. priporočilo Varnostnega sveta označil kot „nesrečno dejanje" in napovedal, da se bo Jugoslavija borila za to, da bo ostala član svetovne skupnosti, „ker k njej spada".

Za izključitev Zvezne republike Jugoslavije morata glasovati dve tretjini njenih članov, glasovanje pa je pričakovati ta teden.

Na skupščini bo spregovoril tudi slovenski predsednik Milan Kučan, in sicer predvidoma v četrtek.

Aktualni razgovor

z dr. Helgo Mračnikar, poslovodkinjo Drave

Biti, ne biti – to ni tu vprašanje!

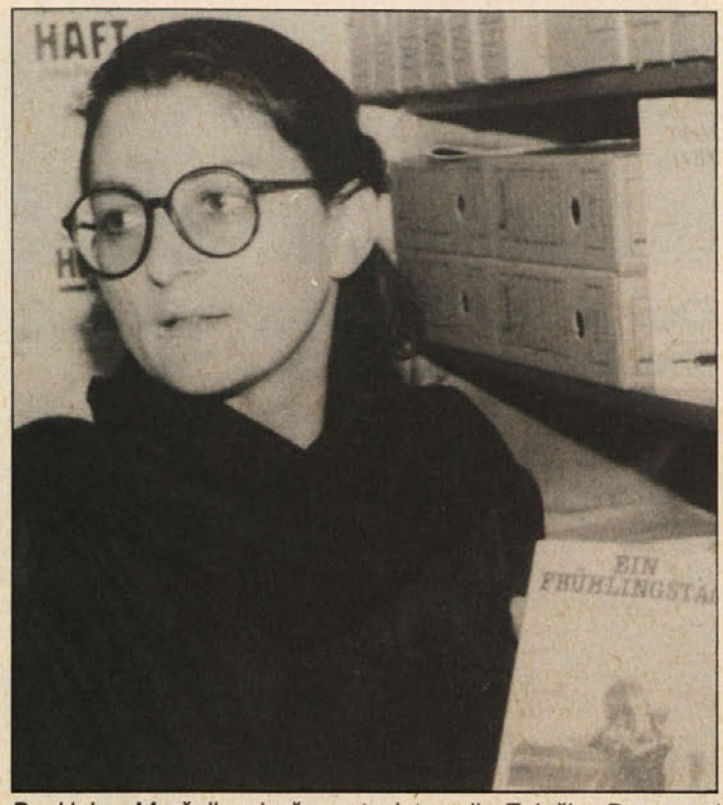

Dr. Helga Mračnikar je že vrsto let vodja Založbe Drave, od feburarja letos pa tudi poslovodkinja založbe, tiskarne in knjigarne.

Helga, kako si si zastavila delo ob novih nalogah?

Trdno sem odločena voditi podjetje po ekonomskih načelih ob upoštevanju narodnopolitičnega in kulturnega poslanstva, zaradi katerega je bilo tudi ustanovljeno. To je sicer nekakšna kvadratura kroga, toda izziv me silno mika in smo se mu skupaj s sodelavci Drave radi odzvali. V bodoče bomo ožje sodelovali med posameznimi oddelki celotnega podjetja in prepričana sem, da bo tako teamsko delo pozitivno vplivalo tako na delovno vzdušje kot tudi na končni produkt.

Kje so največji problemi slovenske založbe na Koroškem?

Najbolj me skrbi literarni naraščaj koroških Slovencev. Andrej Leben v svoji diplomski nalogi o koroški slovenski literaturi ugotavlja, da se je v letih od 1970 do 1980 pojavilo 18 novih imen. V naslednjem desetletju sta se pojavili le še dve, za devetdeseta leta pa nimamo še praktično ničesar. Sprašujem se, kje je temu vzrok; očitno ni dovolj, da obstajajo možnosti publiciranja pri najmanj treh založbah. Ali manjkajo mentorji, ki bi znali odkrivati in pospeševati, vzpodbujati in pravilno usmerjati mlade talente, ali pa je morda kriv sociokulturni razvoj, v katerem igra knjiga vedno manjšo vlogo. Na splošno opažamo zanemarjanje in upadanje spretnosti v jezikovnem izražanju (to velja tudi za nemški jezik). Vzroki za to niso samo šola, ampak tudi vzgledi v družini, kjer odrasli sami zaradi preobremenjenosti skoraj ne bero več in otrokom ne posredujejo ljubezni do branja. Zato me skrbi bodočnost slovenske kulture in s tem seveda, kot posledica, tudi cele slovenske manjšine. Najhuje se mi zdi, če otroci vidijo knjigo kot objekt, ki ga je treba imeti za dekoracijo ali pa zgolj za učitelje.

Kje so težišča založniškega programa Drave?

V glavnem so štiri težišča: slovenska izvirna literatura (ne samo koroška), prevodi iz slovenščine v nemščino (npr. Kosmač, Torkar...), prevodi iz nemščine v slovenščino ter naš znanstveni program na temo interkulturnost, ki še posebno odgovarja tukajšnjemu prostoru. Finančno najzahtevnejše je izdajanje prevodov. Veliko povpraševanja je po naših znanstvenih knjigah, katerih prodamo kar precej, veliko tudi v Nemčiji. Mislim, da nam je v zadnjih letih uspelo afirmirati založbo predvsem v znanstvenih krogih. Na literarnem področju imamo v resnici zelo kakovostno raven in naši avtorji so med bralci in kritiki visoko cenjeni. Pri izbiri tekstov sem raje preveč kot premalo kritična in ta založniška politika se obrestuje.

Z dr. Mračnikarjevo se je pogovarjala Sonja Wakounig

Ali Slovenci radi kupujejo knjige?

Je že tako, da bi nobena od naših knjigarn ne mogla preživeti izključno s slovenskimi bralci oziroma kupci. Največjo težavo pa vidim v tem, da se politično diferenciranje prenaša na kulturno področje, kjer občutim tako imenovano desnico kot zelo agresivno, netolerantno. "Na lastni koži", to se pravi v knjigarni, opažam tudi neenako obravnavanje naše knjigarne, npr. s strani Deželnega šolskega sveta, ki po novem naroča samo še v knjigarni Mohorjeve. Zdi se, da je dal Našo knjigo na "črno listo", verjetno po diskusiji o pedagoškem modelu, ko smo se angažirali za svoje pravice in s tem nismo bili oblasti "po volji". Konec koncev prihajajo šolarji iz obeh taborov in denar, s katerim razpolaga šolski svet, prihaja od nas vseh, ki plačujemo davke. Znano mi je tudi, da so nekateri profesorji šolarje napotili nakupovat v Mohorjevo, kar bi bilo pravilno, če ne bi ob tem zamočali Naše knjige. Nekateri pa ne rečejo sploh ničesar in tako slovenski dijaki veliko kupujejo po nemških knjigarnah, tako da jih potem od tam napotijo v slovenske, ker pač sami nimajo slovenskih knjig, mi pa imamo oboje.

Ne gre le za ekonomski interes, gre za zavest, da imamo koroški Slovenci tudi svoje lastne strukture, katerih naj bi se posluževali – brez koriščenja le-teh so ogrožene vse po vrsti, vrstni red je bolj postranskega pomena. Ne gre zgolj za konkurenčno miselnost,kdo bo močnejši, ampak za množičnost in raznolikost slovenskih inštitucij, med katere spadajo tudi založbe in knjigarni. Tudi na tem področju se jasno kaže, da "desnica" v resnici ne misli na kakšno enotnost pač pa samo na uveljavljanje svojih struktur brez upoštevanje dejstva, da ima to izredno negativen učinek na celotno manjšino.

Kako pa je s finančno podporo pri izdajanju knjig?

Z novo ureditvijo podpor založbam v Avstriji je tako, da enakopravno upoštevajo vse slovenske založbe na podlagi založniškega programa. Ta podpora se ozira tako na zahtevnost literature kot tudi na obseg polletnega programa. Subvencije iz Slovenije za izdajo knjig so drastično upadle iz že znanih razlogov – pomanjkanje denarja se v Sloveniji na kulturnem področju pozna na vsakem koraku.

Bliža se knjižni sejem v Frankfurtu, kjer je že dolgo prisotna tudi Založba Drava. Zakaj je ta sejem tako pomemben?

Ta sejem je predvsem srečanje profesionalcev na založniškem področju, pomeni pa utrjevanje imena založbe in renomiranja, navezovanje stikov, kontinuiteto prisotnosti na trgu. Tam sprejemamo naročila, saj prihajajo tja knjigotržci, ki navadno iščejo specifično literaturo za svoje bralce, za knjigarne z določenimi težišči. Tam se pogovarjamo o pogojih za prodajo knjig. Takrat pravzaprav najbolj začutimo resonanco na celoletno delo, zvemo za interesne skupine bralcev itd. Kupujemo in prodajamo licence in avtorske pravice, skratka, novejša literatura je lepo pregledno na kupu.

Za nas, ki smo razmeroma majhna založba, je pomembno, da nas večje založbe odkrijejo, odkrijejo slovenske avtorje in jih v prevodih ponudijo v nemškogovorečem prostoru. Primer: pesmi Maruše Krese je letos v prevodu Fabijana Hafnerja izdala založba Suhrkamp, ki je ena največjih v Nemčiji.

S katerimi knjigami pa se bo Založba Drava letos predstavila na frankfurtskem knjižnem sejmu?

Pravkar je izšla nova pesniška zbirka v dveh jezikih domačega avtorja Janija Oswalda „Babylon/Babilon". Tudi nove pesmi Maruše Krese z naslovom Postaje so že v prodaji. Tretja knjiga je „Puntigam ali umetnost pozabljanja" izpod peresa Geralda Szyszkowitza v prevodu Boruta Trekmana. Iz našega znanstvenega programa je knjiga Martina Fritzla "Für Volk undReich und deutsche Kultur..." s podnaslovom Die Kärntner Wissenschaft in Dienste des Nationalismus, pri čemer bi rada opozorila predvsem na terminus "koroška znanost", ki je bila in je v službi politike. Do konca septembra bo izšla tudi nova knjiga „Slowenische Jahrbücher – Interkulturelle Erziehung und Menschenrecht". Izdajatelja sta Vladimir Wakounig in Brigitte Busch, avtorjev pa je več.

Te knjige bomo bralcem predstavili v naslednjih številkah Slovenskega vestnika, tebi pa veliko uspeha pri delu, na knjižnem sejmu in hvala za pogovor.

Založba DRAVA bo tudi letos (od 30. septembra do 5. oktobra v hali 6.0 H 129) predstavila svoj knjižni pogram na sejmu v Frankfurtu.

1. zweisprachige Ortstafel des Burgenlandes in Nova Gora

Anläßlich der Tage der kroatischen Jugend in Neuberg /Nova Gora im südlichen Burgenland haben Aktivisten des Kroatischen Akademikerklubs (Hrvatski akademijski klub) und die beiden Abgeordneten zum NR Mag. Terezija Stoisić und Mag. Marijana Grandić die erste zweisprachige Ortstafel des Burgenlandes aufgestellt. Die neue Ortstafel wurde an die Stelle der bisherigen einsprachigen Tafel eingeschraubt und entspricht den gesetzlichen Bestimmungen für Ortstafeln.

Während der Aktion kam es – wie vor 20 Jahren vor dem Ortstafelsturm in Kärnten – zu laustarken Protesten von Assimilanten, die den Befürwortern der zweisprachigen Ortstafeln vorwarfen "von Četniks bezahlt zu sein". Außerdem werde man "das dem Haider sagen, und der werde es den Kroaten schon zeigen". In der Nacht wurde die kroatische Ortsbezeichnung von Unbekannten mit weißer Farbe teilweise übersprüht.

Der kroatische Akademikerklub als Organisator der Aktion kündigte eine Anzeige gegen unbekannte Täter wegen der Beschmierung der neuen Neuberger Ortstafel an.

An der dreitägigen Veranstaltung Dan hrvatske mladine/Tage der kroatischen Jugend, die heuer zum 20. Mal stattgefunden haben, nahmen ca. 2.500 Personen aus dem ganzen Burgenland sowie aus den Kroatischen Gemeinden der Slowakei und Westungarns teil.

Die Gemeinde Neuberg/ Nova Gora hatte bei der letzten Volkszählung im Jahre 1981 1.150 Einwohner, 67,5% von ihnen haben kroatisch als Umgangssprache angegeben. Nach inoffiziellen Angaben beträgt der Anteil der kroatischen Bevölkerung allerdings mindestens 85%.

SLOVENSKI VESTNIK

Heute im SLOVENSKI VESTNIK

Die Seite für unsere deutschsprachigen Leser/innen

Der Assimilationsdruck auf die Volksgruppe hält an!

Die ersten – noch vorläufigen Ergebnisse der Volkszählung 1991 zeigen laut Aussendung des Statistischen Zentralamtes, daß rund 14.100 in Kärnten lebende österreichische Staatsbürger "slowenisch" als Umgangssprache angaben. Das sind fast genau so viele wie zehn Jahre zuvor; da waren es 14.204 Personen. Hingegen ist der Anteil der "windisch" Sprechenden von 2.348 auf rund 900 zurückgegangen.

Die Personen mit slowenischer Umgangssprache leben größtenteils in der Region südlich der Linie Villach/Beljak – Klagenfurt/Celovec – Völkermarkt/Velikovec. Im politischen Bezirk Völkermarkt/Velikovec sprechen nach eigenen Angaben 17 Prozent slowenisch, in drei anderen Bezirken zwischen ein und sieben Prozent. In sechs Kärntner Bezirken wurde hingegen "slowenisch" kaum angkreutzt.

Von den Gemeinden hat Sele/Zell (Bezirk Klagenfurt-Land/Celovec-dežela— mit 93 Prozent den höchsten Anteil, in Globasnitz/Globasnica Bezirk Völkermarkt/Velikovec sprechen 52 Prozent der Bewohner slowenisch, in sechs weiteren Gemeinden (Bleiburg/Pliberk 39%, Eisenkappel/Železna Kapla 42%, Feistritz ob Bleiburg/Bistrica nad Pliberkom 45%, St.Jakob im Rosental/Šentjakob v Rožu 21%, Sittersdorf/Žitara vas 20%) mehr als 20 Prozent. Die Volkszählung brachte schließlich zutage, daß in den meisten Gemeinden mit höherem Slowenisch-Anteil dieser (geringfügig) gesunken ist. Dafür ist er in Klagenfurt/Celovec, Villach/Beljak und in den Bezirkshauptstädten gestiegen.

In einer ersten Reaktion auf das Ergebnis der Volkszählung 1991 sagte der Vorsitzende des Zentralverbandes Slowenischer Organisationen, Dr. Marjan Sturm, daß er dieses Ergebnis nicht als Volksgruppenfeststellung interpretiert wissen wolle, da es auch keinesfalls der Realität entsprechen würde. Es sei unter Fachleuten unbestritten, daß es in Kärnten weit über 40.000 slowenischsprechende Personen gebe.

Der im Vergleich zur Volkszählung 1981 geringe Rückgang an Personen, die Slowenisch als Umgangssprache angaben, könne trotzdem nicht darüber hinwegtäuschen, daß es nach wie vor einen Assimilationsdruck auf die slowenischen Voksgruppen in Kärnten gibt, betonte Sturm und meinte, daß sich die Volksgruppe besonders jener annehmen sollte, – die aus welchen Überlegungen immer – slowenisch sprechen, dies bei der Volkszählung jedoch nicht erklären. Positiv sei lediglich, daß man bei der Volkszählung 1991 in einem verstärkten Ausmaß davon sprechen könne, daß sich die Menschen der Funktionalität der Sprache bewußt werden und dies auch praktizieren. Dazu habe sicherlich auch die Demokratisierung in Slowenien einen nicht zu übersehenden Beitrag geleistet, erklärte der Vorsitzende des Zentralverbandes.

Für den Obmann des Rates der Kärntner Slowenen, Dr. Matevž Grilc, ist das Ergebnis der Volkszählung 1991 ein Zeichen, daß einerseits der Assimilierungsdruck auf die slowenische Volksgruppe in den letzten zehn Jahren geringer, andererseits deren Selbstvertrauen größer geworden ist. Die rund 14.100 Personen, die angaben, slowenisch zu sprechen, bezeichnete er als „Kern der Volksgruppe".

Zweisprachige Ortstafeln: Auch nach 20 Jahren eine beschämende Bilanz!

Vergangenen Sonntag, dem 20. September 1992, jährte sich zum 20. Male die Aufstellung der ersten zweisprachigen Ortstafeln in Kärnten. Arbeiter der Straßenverwaltung, die sich deshalb Anfeindungen und Anpöbelungen seitens der deutschnationalen Bevölkerung ausgesetzt sahen, hatten das sogenannte "Ortstafel-Gesetz" zu exekutieren. Vorgesehen waren zweisprachige Topographien in insgesamt 205 Ortschaften, hauptsächlich in den politischen Bezirken Klagenfurt-Land, Völkermarkt und Villach-Land.

Doch alle Tafeln sind nie aufgestellt worden: Die Intoleranz, ja der Haß gegen das Slowenische gipfelte schließlich im "Ortstafelsturm", der in den folgenden Tagen und Wochen über das Land hinwegbrauste. Die Bilder gingen um die Welt: Umgeworfene oder aus den Verankerungen gerissene Tafeln, vor denen johlende Menschen standen, deren bekannter Haß selbst vor den TV-Kameras nicht halt machte. Höhepunkt dieser deutsch-nationalistischen Hetze waren tätliche Angriffe auf den um Vermittlung bemühten Bundeskanzler Dr. Bruno Kreisky und Kärntens minderheitenfreundlichen Landeshauptmann Hans Sima in Klagenfurt/Celovec und Völkermarkt/Velikovec.

Die Politik, die das Ortstafelgesetz in Erfüllung des Artikels 7 des Staatsvertrages beschlossen hatte, resignierte. Mehr noch, sie kapitulierte. Von der Straße – die zweisprachigen Ortstafeln wurden größtenteils in den Depots der Straßenverwaltung "eingemottet", Sima mußte gehen und wurde von "hochgradigen Hitlerjungen" Leopold Wagner abgelöst.

Das Ortstafelgesetz wurde im Herbst 1976 durch ein Volksgruppengesetz ersetzt. Sein wesentlicher Inhalt: zweisprachige Topographien sind nur noch dort anzubringen, wo der Anteil der Volksgruppe zumindest 25 Prozent beträgt. Im Klartext: Aus den 205 im Ortstafelgesetz genannten Ortstafeln fanden sich nur noch 91. Und von diesen 91 Ortstafeln, für die mit 1.Jänner 1977 die Aufstellung zweisprachiger Ortstafeln verordnet wurde, weisen auf Grund einer Erhebung des Volksgruppenbüros beim Amt der Kärntner Landesregierung mit Stand Juli 1991 nur etwas mehr als die Hälfte, nämlich 48, eine zweisprachige Topographie auf...

Voll erfüllt haben die Verordnung lediglich zwei Gemeinden: In Zell/Sele stehen alle sieben, in Eisenkappel-Vellach/Železna Kapla-Bela alle 13 für die einzelnen Ortschaften verordneten zweisprachigen Tafeln.

Seit dem Vorjahr sind auf Bundesebene im Volksgruppenbeirat beim Bundeskanzleramt Bestrebungen im Gange, durch eine Novellierung des Volksgruppengesetzes die Zahl der Ortschaften mit zweisprachiger Topographie zu erhöhen. An und für sich besteht als Sprachgebiet der slowenischen Volksgruppe in Kärnten auf Grund der Volkszählung 1991 aus 800 Ortschaften. Die nördliche Grenze bilden Köstenberg/-Kostanje in der Gemeinde Velden/Vrba und Diex /Djekše im Bezirk Völkermarkt/Velikovec.

Vor Anerkennung der Roma und Sinti

„Mit großer Erleichterung nehme ich zur Kenntnis, daß 45 Jahre nach dem Höhepunkt der grausamen Verfolgung der Roma und Sinti durch das nationalsozialistische Regime das österreichische Parlament den konkreten und verbindlichen Beschluß gefaßt hat, die Roma und Sinti als Volksgruppe anzuerkennen. „Mit diesen Worten begrüßte die Minderheitensprecherin der Grünen Alternative, Abgeordnete zum NR Mg. Terezija Stoisits, den einvernehmlichen Beschluß aller vier Parlamentsparteien zur Anerkennung der Roma und Sinti.

Durch die Einstimmigkeit im Unterausschuß für Minderheitenfragen sei ein bedeutendes Signal für die Roma und Sinti gesetzt worden. „Durch den Beschluß des heutigen Unterausschusses steht der Anerkennung der Roma und Sinti in Österreich weder rechtlich noch politisch irgendetwas im Wege", gab Stoisits ihrer Zufriedenheit Ausdruck.

Weniger erfreulich sei allerdings die Debatte über die Volksgruppenförderung in den Jahren 1987 bis 1991 gewesen. Hier sei der zuständige Staatssekretär Kostelka viele Antworten schuldig geblieben, sodaß kein Einvernehmen über einen positiven Bericht an den Verfassungsausschuß gefunden werden konnte, bedauerte Stoisits.

SLOVENSKI VESTNIK

Die Slowaken als eigenständige Volksgruppe in Österreich anerkannt

„Pohlady" (Rundblicke), die Zeitung der slowakischen Volksgruppe in Österreich, widmet in ihrer letzten Ausgabe der Tatsache, daß nunmehr auch die Slowaken in Wien und Österreich als eigenständige Volksgruppe im Sinne des Volksgruppengesetzes anerkannt wurden, breiten Raum. Der Leitartikel berichtet, daß am 9. Juli 1992 der Hauptausschuß des österreichischen Parlaments der Novelle der Verordnung der Bundesregierung zugestimmt hat, mit der auch für die Slowaken ein Volksgruppenbeirat eingerichtet wird.

„Wir schätzen diesen Akt und seinen symbolischen und moralischen Wert und sind der Republik Österreich vom Herzen dankbar. Er bedeutet für uns, daß wir unsere eigene Identität haben und bei voller Loyalität zu Österreich uns auch zu dem Slowakentum melden können, heißt es im Leitartikel in dem ferner hervorgehoben wird, daß wir damit eine der wenigen slowakischen Volksgruppen in der ganzen Welt sind, die so ihren legalen Status geregelt hat."

„Es war eine harte sechsjährige Arbeit, die Bemühungen um die Anerkennung; jetzt können wir aber sagen, es hat sich gelohnt! Das ist aber nur der Beginn: die Anerkennung stärkt unseren Mut hart an der Belebung unserer Volksgruppe zu arbeiten.

Zweisprachiges Gymnasium in Oberwart: „Schritt zum mehrsprachigen Europa!"

„Die Eröffnung des zweisprachigen Gymnasiums in Oberwart ist ein Meilenstein in der Geschichte der kroatischen und ungarischen Volksgruppe in Burgenland," stellte die Minderheitensprecherin der Grünen Alternative Abg. z. NR Mag. Terezija Stoisits anläßlich der Eröffnung dieser ersten Mittelschule für die beiden Volksgruppen in Burgenland fest. Das Gymnasium sei einer der größten Erfolge für die Volksgruppe und der Beweis, daß das gemeinsame Engagement der Volksgruppe über Parteigrenzen hinweg Erfolg haben kann.

Zugleich betonte die Abgeordnete, daß die neue Mittelschule lediglich ein erster Schritt zu einem funktionierenden mehrsprachigen Schulsystem in Burgenland sei. "vor allem im Pflichtschulwesen sind noch viele Fragen ungelöst, wobei die Leidtragenden die Kinder und die Lehrer sind" bedauerte Stoisits den schleppenden Fortgang des Diskussionsprozesses für ein neues Minderheitenschulgesetz," aber Unterrichtsminister Scholten und Landeshauptmann Stix haben die Zeichen der Zeit erkannt und mit der zustimmung zum Gymnasium den ersten Schritt in die richtige Richtung für die Zukunft des Burgenlandes in einem mehrsprachigen Europa getan."

Celovški univerzi za izobražavalne vede grozi vse bolj konkretno boleča demontaža.

Konec sanj o polnovredni univerzi Alpe-Jadran...

Dunajski načrti usmerjeni v bolečo demontažo!

Vsi protesti zadnjih tednov in mesecev so bili očitno zaman, celovški univerzi za izobraževalne vede resno grozi boleča demontaža. Po v preteklem tednu objavljenem osnutku Zveznega ministrstva za znanost bi visoka šola imela le še tri težišča: jezike, gospodarske vede in informatiko. Postopna ukinitev pa grozi filozofiji, psihologiji in zemljepisu (1994), matematiki (1994), zgodovini, iztekli pa naj bi se tudi diplomski študiji iz filozofije (1994), zemljepisa (1994), matematike (1998) in jezikovnih ved (1998).

„Načrt za nadaljni razvoj celovške univerze", kot so na ministrstvu napisali na naslovno stran osnutka, torej očitno želi prikriti dejanske načrte Dunaja v zvezi z usodo celovške univerze. Iz zgoraj navedenega je jasno razvidno, da „reformni koncept" ne predvideva novih smernic, ki bi univerzi omogočali njeno polnovredno uveljavitev v prostoru Alpe-Jadran. Celo obratno. Ponudbo nameravajo bistveno zožiti!

Celovški univerzi očitno grozi tudi okrnitev ponudbe na slavistiki in romanistiki: načrti predvidevajo, da bodo lahko študentke oz. študenti iz slovenščine samo še položili izpite za srednješolske učitelje in da ne bi več – kot doslej – imeli tudi možnosti študija za diplomiranega slovenista. Obratno pa iz ruščine ali srbohrvaščine ne bi mogli več položiti izpita za srednješolskega učitelja, temveč bi končali le še diplomski študij.

Če bi se načrti ministrstva za znanost dejansko uresničili, bi to pomenilo konec vseh sanj o polnovredni univerzi Alpe-Jadran v Celovcu, zapravljena pa bi bila tudi enkratna priložnost, da bi se otresli na Koroškem slej ko prej močno prisotnega provincializma in se vključili v širši (duhovni) prostor!

I. L.

„Kärntner Tageszeitung" startet Unterschriftenaktion

„Der 10. Oktober muß Kärntner Landesfeiertag werden!"

Für Ende der unwürdigen Debatten!

Die Volksabstimmung am 10. Oktober 1920 hat mehr als jedes andere Ereignis zum Selbstverständnis der Kärntnerinnen und Kärntner beigetragen. Es ist längst an der Zeit, diesen Tag zum Landesfeiertag zu erklären und die unwürdigen Debatten zu beenden. Unterschreiben Sie daher noch heute für die KTZ - „Aktion 10. Oktober"! (Seite 3)

Bliža se dan rjavih gvantov...

Borba medijev za številčnost svojih bralcev je bila že vselej huda in uredniki so običajno v nenehnem stresu, da bi si izmislili kaj novega, kar bi "potegnilo".

Tako tudi pri „Kärntner Tagszeitung", kjer pa si niso izmislili nič novega – naslovno stran že nekaj dni krasi plebiscitni plakat iz leta 1920 (slika). Splošni deželni praznik da ali ne, za to gre v podpisni akciji, ki so jo na široko zasnovali. No na, kdo pa ni raje doma kot na svojem delovnem mestu...

Kakor je prav, da se narod spominja svoje zgodovine, pa nas Slovence začne boleti trebuh, ko se praznovanja spremenijo v nacionalno evforijo "mir san mir" – miselnosti. Tudi KTZ računa na nacionalni potencial predvčerajšnjega duha, za kar priča brkati možakar na plakatu, ki so ga že primerjali s priljubljenim Disneyevim likom. Politiki opozarjajo sicer na skupno zgodovino obeh narodnih skupnosti na Koroškem, nihče pa ne omeni niti sence vseh obljub, zagotovil pred plebiscitom, da bosta obe tudi enakopravni. Še vedno se moramo boriti za šole, otroške vrtce, table, uradni jezik in še vedno delijo naše pravice kot miloščino treh strank.

Kaj, ko bi kdo napravil podpisno akcijo, da bi Slovenci končno dobili vsaj del tistega, kar so takrat obljubljali... ***S.W.***

KOMENTAR

dr. Marjana Sturma

OB 20. OBLETNICI ORTSTAFELSTURMA

V treh dneh pred dvajsetimi leti so oblasti postavile dvojezične krajevne napise na južnem Koroškem. Zakon je predvidel 205 krajev, ki naj bi dobili dvojezične napise.

Nemškonacionalne organizacije na Koroškem, predvsem pa Kleine Zeitung in njen tedanji vodja celovške redakcije Heinz Stritzl, so sprožili plaz kritike na račun dvojezičnih napisov. V takem vzdušju je potem prišlo do takoimenovanega "Ortstafelsturma".

Majhni, naščuvani in deloma opijanjeni človek je v pogromu na dvojezične table videl svoj čas, svoj vzpon.

Ob dvojezičnih tablah je zaznal, da nekaj velja. Tisti, ki so organizirali Ortstafelsturm, pa so ostali v ozadju, nevidni, v resnici pa še kako vidni. Varnostni organi tedaj, ko so se kršili vejavni zakoni, niso ukrepali.

Del socialistične stranke je Ortstafelsturm izkoristil za to, da je odžagal svojega deželnega glavarja Simo. Ta cezura v stranki je imela za posledico 20-letno obdobje izrazito oportunističnega obnašanja do nemškonacionalnega tabora v deželi. Ne nazadnje pa tudi to, da se je nemškonacionalni tabor s Haiderjem na čelu krepil. Taktika, da je treba nemški nacionalizem integrirati tudi v SPÖ (v ÖVP in FPÖ je že vedno bil), je bila kontraproduktivna.

Koroški Slovenci smo bili ob Ortstafelsturmu osamljeni, brez zavezništva v vrstah večine. V taki konstelaciji s strani manjšine tudi ni bilo odpora zoper pogrom na table in tudi s strani večine ne.

Šele nekaj let kasneje ob vprašanju preštevanja se je začel formirati odpor proti nemškemu nacionalizmu. Ta odpor je že zajel tudi demokratične sile iz večinskega naroda.

Ta odpor je bistveno pripomogel k temu, da nemškonacionalni podvig ni v celoti uspel. Skupaj s pripadniki večinskega naroda smo bojkotirali preštevanje in doprinesli, da je Republika sprejela sicer restriktiven zakon o narodnostnih skupinah, ki pa je predvidel vsaj 91 dvojezičnih tabel. Brez našega odpora še teh 91 tabel ne bi bilo.

Dejstvo, da danes dejansko stoji le 48 dvojezičnih tabel, zgovorno kaže, da Republika včasih še svojih zakonov ne jemlje resno, na drugi strani pa na to, da tudi osrednji organizaciji premalo pritiskata na izpolnitev zakonskih določil.

Pred 20 leti so nahujskani Korošci podirali table. Ortstafelsturm bo ostal v naši zgodovini kot primer, česa so zmanipulirani ljudje zmožni. Kakšno moč je npr. imel Stritzl s svojo Kleine Zeitung, ko je ustvarjal vzdušje proti dvojezičnim napisom.

Dovoljena je asociacija: jugoslovanska tragedija se je pričela pri poenotenju medijev. Preko medijske gonje sta Miloševič in Tudžman prišla na oblast. Na Koroškem leta 1972 ni prišlo do katastrofe, tudi zaradi tega ne, ker so Slovenci molčali. Molk, ki se je zdel kot poraz. Molk, ki je bil pameten.

P.S. Na svoj način se bo Tinjski dom oddolžil ob 20. obletnici Ortstafelsturma bivšemu šefu Kleine Zeitung Stritzlu: portretu Stritzla je namenjena celovečerna prireditev v Tinjskem domu.

PA ŠE TO

Poznate kratico EBLUL oz. kaj pomeni? Nekdanji državni poslanec ZAL, nekdanji pooblaščenec Republike Slovenije na Dunaju ter nekdanji honorarni konzul Slovenije v Celovcu, Karel Smolle (slika) Vam bo na to gotovo znal odgovoriti. Postal je namreč predsednik avstrijskega komiteja EBLUL, ki je pred tednom dni imel svoj ustanovni občni zbor na Dunaju.

Da ne boste predolgo čakali na rešitev (in da bodo tudi kolegi pri „nt" končno izvedeli, kako se ta nova organizacija pravilno piše): EBLUL je kratica za „European Bureau for lesser used languages", torej Evropski biro za manj rabljene jezike".

Ker v tej novi organizaciji očitno zaenkrat ne bo prav veliko dela, se nekdanji častni konzul Slovenije že pripravlja na dodatno funkcijo: na občnem zboru Centra avstrijskih narodnosti na Dunaju bo soustanovitelj kandidiral za mesto predsednika.

Izrivalni boj se je že začel, vprašanje je samo, ali bo depandansa NSKS še tako vplivna kot v svojih preteklih slavnih časih, oz. ali se bo sedanji predsednik Novaček tudi pustil...

(-an)

20 let srečanja mladih pesnikov in pisateljev

Obnovljeni grad Štatenberg, baročni lovski dvorec grofov Attemsov, je v sodobni slovenski kulturi dobil sloves kot prizorišče štatenberških pisateljskih srečanj in kraj srečevanja, kasneje so temu rekli oporečniških pisateljev in drugih razumnikov. Tokrat gre za nekaj drugega: 25. in 26. septembra bo na gradu jubilejno, 20. srečanje mladih pesnikov in pisateljev Slovenije skupaj z mariborskim odborom Društva slovenskih pisateljev ob materialni pomoči mariborske vlade in sponzorjev.

Pobudniki srečanja pred 20 leti so bili prav tako s štajerskega dela Slovenije, in sicer KUD iz Gradišča, danes spet Svete Trojice v Slovenskih goricah. Srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov, kot se je prireditev imenovala prvo desetletje in več, se je iz literarno skromnih natečajev in programsko manj zahtevnih prireditev razvila v kvalitetno literarno gibanje z razvejano dejavnostjo, kot temu delovno pravimo. V 20 letih je na razpis sodelovalo okoli 2500 pišočih, od srednješolcev do odraslih ljudi. To je zavidljivo število glede na to, da je vsakdo (izjem skoraj ni bilo) lahko le nekajkrat poslal svoja dela na razpis.

Republiško srečanje mladih pesnikov in pisateljev pa je že več let nekakšna selekcija z vsakoletnih šestih območnih srečanj, tako da na osrednjo prireditev pridejo le tisti, ki so jih izbrale območne žirije. Na območnih in na republiškem srečanju je za udeležence pripravljen strokoven program, pogovor z žirijo, ki je dolžna razložiti svoje odločitve, ter literarni večer. Kasneje pa so mnogi lahko sodelovali na literarnih kolonijah, delavnicah, šolah kreativnega pisanja itd.

Na srečanjih, kolonijah in literarnih večerih so sodelovali številni avtorji, ki so do danes izdali že več knjig. Nekateri nekdanji začetniki so danes ugledni avtorji in člani Društva slovenskih pisateljev. Mnogi so se v reviji „Mentor" ali na srečanjih in kolonijah prvič zares soočali z javnostjo ali začeli redno objavljati. Nekaj imen: Maja Vidmar, Feri Lainšček, Vlado Žabot, Štefan Remic, Andrej Blatnik, Lidija Gačnik Gombač, Ivo Stropnik, Damjan Jensterle, Aldo Žerjal, Ivo Frbežar.

Gonilna sila je bil od začetka in malodane ves čas pisatelj in dramatik Peter Božič. Pesnik Niko Grafenauer je bil zlasti prva leta odločno med tistimi, ki so zahtevali in uveljavljali strokovne kriterije in kvaliteto. Zaobiti ni mogoče Lojzeta Kovačiča niti drugih predavateljev in gostov, med katerimi so bili poleg naštetih avtorji, kot so Milan Jesih, Tomaž Šalamun, dr. Dimitrij Rupel, dr. Andrej Inkret, dr. Denis Poniž, Tone Peršak, slavisti dr. Matjaž Kmecl, dr. Jože Toporišič, dr. Janez Dular in mnogi drugi strokovnjaki.

Nova številka Mladega roda

Navadili smo se, da je Mladi rod pester, zanimiv in nepogrešljiv – in prav taka je tudi nova številka tega zabavnega, poučnega in zanimivega učnega pripomočka. Lepo oblikovan, na dobrem papirju, nudi za vsako šolsko stopnjo nekaj.

Domači avtorji prispevkov so Dorli Hammerschall, Milica Hrobath, Hanzi Millonig, Rezi Kolter, Milena Pipp, Janja Trap-Kert, Elica Vospernik, Maja Millonig-Kupper, Tomi Ogris, Herman Germ, Marica Pörtsch in Leni Sticker, ne gre pa pozabiti male Čede Schlapper; njena je naslovna stran.

Prisrčne so strani s pismi šolarjev; ta rubrika je pomembna že zato, ker imajo otroci skorajda samo tukaj priložnost, da objavljajo svoje literarne prvence.

S.W.

Stoisičeva pozdravlja priznanje Romov in Sintov

„Z velikim olajšanjem jemljem na znanje, da je 45 let po krutem preganjanju Romov in Sintov v nacionalsocialističnem režimu avstrijski parlament sprejel konkreten in obvezen sklep, da jih bodo priznali kot narodnostno skupino." Tako je pozdravila Terezija Stoisič, govornica za manjšine pri Zeleni alternativi, enoten sklep vseh štirih strank.

Stoisičeva poziva zvezno vlado, „da nadaljuje svoja prizadevanja za dokončno priznanje Romov in Sintov in podvzame vse, da ne bo več diskriminacije kakršnekoli vrste."

Manj razveseljiva pa je debata o podpori narodnostnih skupin v letih od 1987 do 1991. Tu da je pristojni državni sekretar Kostelka pustil precej odprtih vprašanj, tako da ni bilo mogoče najti skupnega stališča za pozitivno poročilo ustavnemu oddelku v parlamentu.

Prizor iz "Der Bockerer" (z leve): Hanns Eybl, Oldrich Knize, Maximilian Müller, Karl Merkatz.

Celovško gledališče postaja ogledalo današnjemu svetu

Pod novim intendantom z dvema premierama v novo sezono

Dietmar Pflegerl, novi intendant koroškega deželnega gledališča, je svojo prvo sezono začel z Bockererjem, ki ga je tudi sam režiral. Tudi Študijski oder se je istega dne postavil z novo predstavo „Tanz auf dem Vulkan" (Barz/Koreny).

Pflegerl je dobro premišljeno izbral "komedijo" nacionalsocializma. Prvi vtis je za publiko velikega pomena. Ogromno prominence se je zbralo na premieri in čutiti je bilo napeto pričakovanje.

Tragikomedija, ki sta jo napisala l. 1948 Ulrich Becher in Peter Preses, med vojno oba emigranta, je zdaleč več kot navadna ljudska igra: je obtožba vseh avtoritarnih sistemov, ki spreminjajo individuum v del mase, obtožba zabitosti, ki ne spregleda poti v katastrofo, obtožba strahopetništva in fanatizma.

Bockerer, po poklicu mesar, ki najraje igra tarok z dobrimi prijatelji, je državi sovražen element – obdrži namreč svojo lastno pamet in ne akceptira masovne histerije nacionalizma. Karl Merkatz, katerega smo videli že kot filmskega Bockererja, je na odru našel nove možnosti in nianse vloge. Skoraj srhljivo je, da je tekst, ki je star že 44 let, spet aktualen (Beschäftigungspolitik, steriliziranje "biološko manjvrednih", Žide pa so danes zamenjali tujci), in Bokkerer prepričljivo pove že po koncu vojne: "Paziti moramo, čuješ, paziti moramo..."

V tem smislu je predstava upanje: da bo celovško gledališče postalo kraj, kjer bo čutiti odziv na današnji svet, kateremu bo držalo ogledalo. Upanje, da ne bomo gledali le umetnost zaradi umetnosti.

Predstavo spremlja odlično narejen gledališki list, ki se manj ukvarja z dobesedno vsebino dela, pa zato bolj z idejo.

Kaj, ko bi kdaj ugasnili televizor in šli v teater? Zagotavljam, nad Bockererjem boste navdušeni.

Sonja Wakounig

P.S. Kako zelo je problematika nacionalizma aktualna, se je hitro pokazalo: desni ekstremisti so med potekom predstave polepili pročelje Mestnega gledališča s parolami kot „Konec goljufije o holocaustu!" „Mi Nemci smo nosili že dovolj krivde."

To je samo dokaz več, kako zelo je Koroški potrebno soočanje s svojo preteklostjo...

Otvoritveni valček

S krstno uprizoritvijo politične revije "Tanz auf dem Vulkan" kot uvod v večerno premiero "Der Bockerer", je Dietmar Pflegerl v soboto praznoval začetek svojega delovanja v Mestnem gledališču.

Glasbeni zgodovinski pouk je ideja Meret Barz in Bele Korenyja. Šlagerji in šansoni od dvajsetih do štiridesetih let so sestavljeni v tekočo gledališko predstavo s konkretnimi scenskimi situacijami.

Sedem mladih ljudi, ki jih skozi tri desetletja srečujemo vedno znova v nekem baru, doživlja dekadenco zlatih dvajsetih let, gospodarsko krizo, ki doživi svoj vrhunec v čudeže obljubljajoči vojni in v uničevanju upanj, ki se izteče v beg v idealen svet.

Igralci poskušajo kljub slabi akustiki dati od sebe najboljše, poudariti gre predvsem konferanso Romana Sadnika, pa vendar je parada popevk premalo zabavna in pomanjkanje povezane strukture preveč očitno, da bi lahko mirno zdržal 3 ure v partnerju, ki so ga spremenili v udobno kavarno.

Veliko Brechtovih šansonov še ne naredi Opere za tri groše.

Poskus, da bi mladini približali drugačen aspekt nacističnega časa tako, da se pokaže usodnost zapeljevanja človeka, očitno ni uspel, tudi zato, ker ni bilo publike, kateri je bilo delo namenjeno.

Brigitte Strasser

Prizor iz "Plesa na Vulkanu" (z leve): Kreisler, Camm, Wallner, Sadnik, Tinney, Majcen. ***Slika: Didi Sattmann***

4.10 ob 20. uri v Kulturnem domu v Šentprimožu

Nova odkritja na gori Sv. Heme:

Priče strpnega sožitja različnih ver

Izkopavanja na gori svete Heme v občini Globasnica v Podjuni so v zadnjih letih privedla do presenetljivih, celo med strokovnjaki nepričakovanih novih rezultatov. Z odkritjem četrte in pete cerkve ter drugih dragocenih najdb se je odprl sestav sakralnih zgradb iz 5. in 6. stoletja, kakršnega doslej niso našli nikjer iz tedanjega rimskega sveta. Arheologi so odkrili 1500 let stare priče zgodnjekrščanskega romarstva ter tudi prve dokaze strpnega sožitja ljudi različnih krščanskih priznanj – katoliškega in arianskega.

Univerzitetni docent dr. Franz Glaser z deželnega muzeja za Koroško (drugi z leve) že nekaj let vodi izkopavanja na gori Sv. Heme.

Piše Ivan Lukan

Ko so leta 1982 svečano odprli konzervirano dvojno cerkev ter muzej z najdbami, predvsem z mozaiki iz zgodnjekrščanskih cerkva, si nihče ne bi misil, da bodo na gori Sv. Heme odkrili še tri cerkve. Prav to pa se je zgodilo v zadnjih letih, ko so arheologi pod vodstvom univerzitetnega docenta dr. Franza Glaserja nadaljevali z izkopavanji in preučili širšo okolico dotlej odkritega svetišča.

Po najdbah sklepajoč je bila gora Sv. Heme naseljena že v drugem tisočletju pred Kristusom, kmalu po letu 300 pred Kristusom pa so se na območje današnje Koroške priselili Kelti. Na gori Svete Heme je nastalo svetišče keltskega boga Jouenata, od katerega izvira ime naselbine Juena in ime doline in vasi Podjuna.

Po vključitvi nekdanjega keltskega kraljestva Noricum v rimski imperij je okoli leta 50 po Kristusu bila zgrajena cestna postaja Juena blizu današnje Globasnice. Keltsko-rimski prebivalci so živeli v dolini, na goro Sv. Heme pa so se umaknili šele okoli leta 400 po Kristusu, ko je zaradi preseljevanja narodov bilo življenje v gorah varnejše.

Tako je po letu 400 nastala prva cerkvena stavba, okoli leta 500 pa kompleks dveh cerkva s krstno kapelico in grobnico za donatorico. Mozaiki iz pisanih kamenčkov so krasili tla cerkva v obsegu, ki ga ni mogočne najti nikjer drugje v vzhodnoalpskem prostoru. Arheologom je pri tem uspelo rešiti precejšnji del teh umetniško dragocenih mozaikov, ki so zdaj na ogled v muzeju antičnih najdb v Globasnici.

Izkopavanja v zadnjih let pa so pripravila nova nepričakovana presenečenja: dr. Glaser in njegovi sodelavci so odkrili četrto in peto cerkev in tako hkrati sklop sakralnih stavb na enem samem mestu, ki je edinstven primer v zgodovini zgodnjega krščanstva. Dvojnost zgradb oz. kultske in liturgične opreme pa prvič dokazuje, da so na gori Sv. Heme drug ob drugem strpno živeli dve krščanski konfesiji, katoliška in arianska.

Pri tem je treba vedeti, da sta ob koncu 4. stoletja po Kristusu v Poetovii (današnjem Ptuju) bila najvišja predstavnika katolicizma in arianizma škofa Julianus Valens oz. Marcus. Nadaljnji pomembni podatek strpnega sožitja med katoličani in pripadniki arianizma najdemo iz leta 579 pod škofi Leonianusom, Aaronom in Joannesom v Teurnii, Aguntumu in Celeiiari. Z odkritjem druge dvojne cerkve na gori Sv. Heme pa je postal arianizem šele dojemljiv. (Ariansko obliko krščanstva, ki je nastala sredi četrtega stoletja, so v glavnem živeli Langobardi in Goti, razlika s krščanstvom pa je bila v tem, da so arianci trdili, da je Jezus svojemu očetu v bitnosti podoben (homoiousios), katoliška-ortodoksna vera pa je trdila, da je sin božjemu očetu istoveten (homoousios).

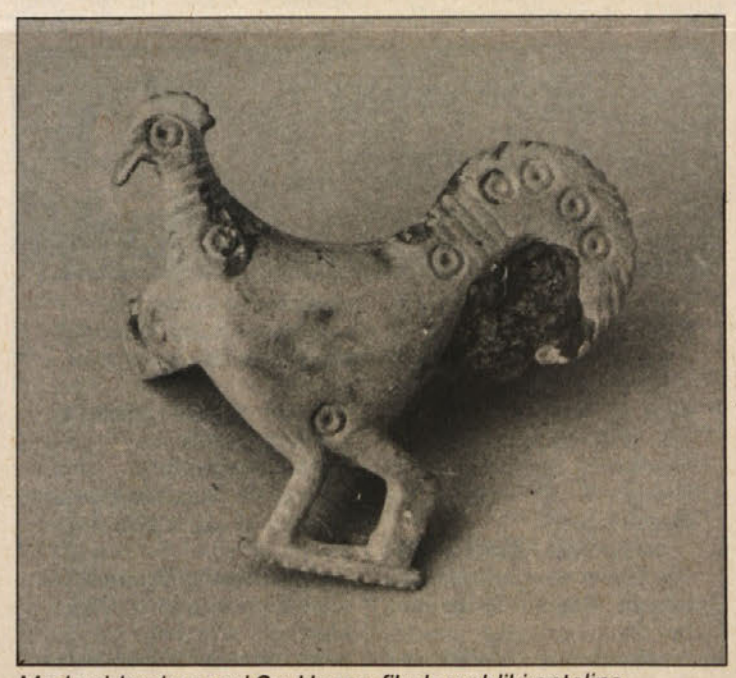

Med najdami na gori Sv. Heme: fibula v obliki petelina

Izkopanine na gori Sv. Heme pa dokazujejo ne le strpno sožitje med kristijani različnih konfesiji, marveč tudi strpno sožitje med poganstvom in krščanstvom. Kristijani si niso mogli prilastiti poganske zemlje, tako da so bili primorani, da so za gradnjo obeh dvojnih cerkev nasuli okoli 400 kubičnih metrov (!) zemlje in kamenja.

Gora Sv. Heme pri Globasnici pa je predvsem tudi dokaz za razvito zgodnjekrščansko romarstvo v alpskem prostoru, kajti za takratno majhno krščansko družino ni bilo potrebno tako visoko število cerkva. Že v prvi cerkvi, ki so jo odkrili na vzhodnem področju platoja, so našli relikvije nekega mučenca, posebno čaščenje mučencev pa je v naslednjih desetletjih privedlo do izoblikovanja dveh različnih krščanskih verskih skupnosti. Nastalo je v alpskem prostoru doslej največje romarsko središče, katero pa je s priselitvijo Slovanov okoli leta 600 po Kristusu spet razmeroma hitro propadlo.

Am Hemmaberg: Begegnung mit dem Arianismus

Die Ausgrabungen auf dem Hemmaberg haben in den letzten beiden Grabungskampangnen überraschende Ergebnisse gezeigt. Mit der Entdeckung der vierten und fünften Kirche (mit Mosaiken) wurde ein Ensemble von Sakralbauten des 5. und 6. Jh. nach Chr. freigelegt, wie es an keinem anderen Ort der römischen Welt vorkommt.

Die Forschungen erlauben nun, Aussagen über das anfängliche Nebeneinander von heidnischem und christlichem Kult, darüber hinaus wird erstmals überhaupt das frühchristliche Wallfahrtswesen im Alpenraum faßbar. Zudem wurden Hinweise auf den Arianismus im Noricum gewonnen, worauf die Errichtung zweier Doppelkirchenanlagen durch zwei verschiedene christliche Religionsgemeinschaften schließen läßt.

Die große Zahl von Kirchen unterwandert, daß das Pilgerheiligtum bzw. der Wallfahrtsort Hemmaberg für eine größere Region von Bedeutung gewesen sein muß, damit die Bautätigkeit und Ausstattung überhaupt finanziert werden konnte.

Mit der Einwanderung der damals noch heidnischen Slawen um 600 n. Chr. geht dieses Wallfahrtszentrum zugrunde. Die Missionierung der Slawen beginnt im 8. Jh. unter Modestus, den Virgil von Salzburg sandte.

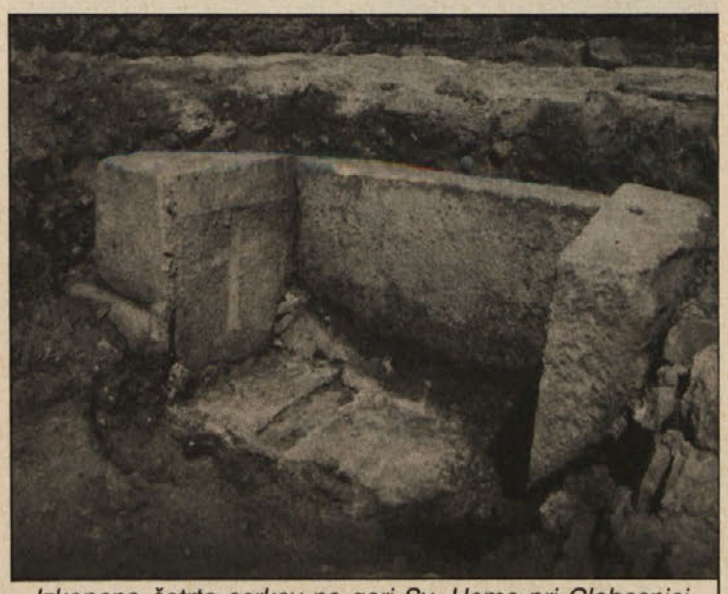

Izkopana četrta cerkev na gori Sv. Heme pri Globasnici priča o sožitju dveh verskih skupnosti na enem samem mestu (levo). Na sliki zgoraj prednji del apside.

Za novo kulturo učenja in poučevanja

Šola ustvarja strah. Šola poučuje mimo pričakovanj staršev. V velikih „učnih tovarnah“ trpi predvsem individualnost, kreativnost in svoboda do osebnega razvijanja. Šola je preobremenjena, ne zmore, kritika pa jo zadene pavšalno ter ji določa funkcijo grešnega kozla, kar pa dejansko ni. Šola tudi ni oddelek za terapijo, ki bi izravnal deficite občutja in vzgoje, ki so jih povzročili starši.

To so le nekateri izsledki prve ankete delovne skupine „Iniciativa za novo kulturo učenja“, ki so jih pretekli teden predstavili v Celovcu. Pobudo za iskanje novega pristopa do starega, vsem dobro znanega problema, ki ga pa družba ne vzame na znanje (univ. prof. dr. Josef Klingler/univerza Celovec), je dala Katoliška družinska zveza (Katholischer Familienverband), sodelovale pa so razne organizacije in inštitucije, ki se ukvarjajo s problemi šole, vzgoje itd.

Glavne izpovedi ankete je povzel bivši rektor celovške univerze dr. Klingler:

a) dijaki tožijo, da učenje v šoli ni zanimivo, „ker se ne učijo za bodoče življenje“ (kot to trdi družba, učitelji, starši itd);

b) dijaki živijo v nenehnem strahu pred „stalno grožnjo ocenjevanja“, ocene pa dejansko močno vplivajo na bodoče življenje oz. poklicno pot;

c) šolarji se čutijo s strani učiteljev pogosto osebno prizadeti, ranjeni, obratno pa tudi učitelji s strani šolarjev. Oboje negativno vpliva na itak že slabe medčloveške odnose med šolarji in učitelji.

Kaj torej storiti oz. izboljšati? Po Klinglerjevem mnenju „ni poti, ki bi bila absolutno uspešna“. Treba bo stalno delati, izboljševati odnose med vsemi prizadetimi. „Učenje mora postati resno življenje, pri čemer ne sme manjkati srce“, je menil Klingler.

Delovna skupina bo z delom nadaljevala že novembra s seminarjem na temo „Izpiti“, izsledke prve anketa pa v obliki brošure lahko naročite pri Katholischer Familienverband Kärnten, Waaggasse 18, 9013 Celovec/Klagenfurt. **-an**

Šolske knjige Mohorjeve v Sloveniji

Tri knjige iz programa Mohorjeve je prevzela Republika Slovenija v šolski program: prirodopis za osnovno šolo in pa prvi dve knjigi za ekonomijo, kakršne uporabljajo na dvojezičnih šolah pri nas na Koroškem.

Borovljanci pred premiero!

Pri Cingelcu na Trati vadijo s polno paro. Prihodnjo nedeljo, 27. septembra, bodo društveniki imeli že tretjo premiero v zgodovini obnovljenega kulturnega doma.

Pod vodstvom režiserja Bogomirja Verasa bodo postavili na oder dve krajši komediji Miroslava Vilharja, kateri je nekoliko priredil režiser sam. Pisatelj Vilhar sodi v zgodnjo dobo slovenskega romantičnega realizma (roj. 1818, umrl 1871) in je pisal predvsem odrska besedila za čitalniške prireditve. Vedeti je treba, da so ti teksti nastajali vzporedno z nacionalno prebujajočim se slovenskim meščanstvom in da so zato polni rodoljubnega patosa, ki zveni danes kot dragocena antikviteta. “Potujčena “ slovenščina, polna germanizmov ali romanizmov, je bil za slovensko inteligenco problem, prav tu pa zna Vilhar tudi še danes marsikaj povedati našim Koroščem...

Pa vendar – v komediji „Smeh v zrcalcu“ ne gre krvavo zares. Pridite na predstavo v nedeljo, 27. 9. ob 18. uri, ali pa na ponovitev v soboto, 3. oktobra ob 20. uri. Od srca se boste nasmejali!

S.W.

Slovenija na lesnem sejmu v Celovcu

Mlada država Slovenija se zaveda pomembnosti svoje prisotnosti na prireditvah, ki so tesno povezani z oblikovanjem jutrišnje Evrope na gospodarskem področju. Tako smo na 41. mednarodnem lesnem sejmu v Celovcu lahko obiskali paviljon Slovenija, ki je strokovni publiki iz vse Evrope, pa navadnemu obiskovalcu nudil pomembne osnovne informacije o gospodarskem in seveda tudi političnem položaju nove države, ki se želi čimprej vključiti v zahodno- in srednjeevropski prostor.

Slika: W. Fritz

Slovenski vestnik čestita!

gospodu **Mihu Lubasu,** p.d. Olipu iz Vogrč za 70. rojstni dan;

gospodu **Miheju Hriberniku** na Metlovi za 60-letnico življenja ter za god;

gospodu **Sigiju Pičeku** iz Semislavč pri Rožeku za osebni praznik;

zakoncema **Marici** in **Foltiju Thaler** na sončnih Radišah za skupno življenjsko pot;

zakoncema **Zaliki** in **Rudiju Wrulich** na Radišah za deseto obletnico poroke;

gospe **Ani Orasch** iz Kajž pri Glinjah za 80. rojstni dan;

gospodu **Rafaelu Bojniku** na Beznici pri Medvedu za osebni življenjski praznik;

Marti, Mariji in **Mimi,** pevkam cerkvenega zbora v Šentjakobu v Rožu za osebni praznik;

gospe **Mariji Mak** v Selah na Kotu za 60. rojstni dan;

zakoncema **Lojzki** in **Francu Trag** iz Dvora pri Šmihelu za srebrno poroko;

gospodu **Mihu Logarju** iz Prible vasi za rojstni dan;

gospodu **Mihu Wutteju** v Podgradu za osebni življenjski praznik;

gospe **Tereziji Picej** iz Žamanj za osebni praznik;

gospe **Alojziji Roschman** iz Senčnega kraja pri Pliberku za 84. rojstni dan;

gospe **Zofki Dovjak-Hocovi** na Kotu za rojstni dan;

gospe **Heleni Užnik** na Kobli v Selah za osebni življenski praznik;

gospodu **Matevžu Dovjaku** v Borovljah za 84. rojstni dan;

gospe **Justini Brumnik** na Obirskem za minulo 70-letnico;

zakoncema **Veroniki** in **Pepiju Lapuš** iz Podsinje vasi za novo skupno življenjsko pot.

Gospodu **Lipeju Koleniku** (slika), dolgoletnemu predsedniku NO ZSO, podpredsedniku ZKP ter zaslužnemu slovenskemu zadružniku za 67. rojstni dan.

VESTI

Imenovanje

Dvornega svetnika msgr. dr. Stanislava Čegovnika je Krški škof dr. Egon Kapellari s 1. septembrom imenoval za škofovega vikarja za redove in druge skupnosti Bogu posvečenega življenja. Imenovanje velja za pet let.

Interkulturni študijski teden v Celovcu

V ponedeljek se je v Celovcu pričel Interkulturni študijski teden za študent(k)e iz Koroške in Slovenije, ki ga prireja Zvezna pedagoška akademija na Koroškem v sodelovanju s pedagoškima fakultetama univerz v Ljubljani in Mariboru.

Na sporedu študijskega tedna, ki traja še do 25. septembra, so intenzivni jezikovni trening nemščine za študente iz Slovenije oz. slovenščine za študente s Koroške, izmenjava mnenj in izkušenj kakor tudi možnost za osebne stike med študenti in profesorji obeh dežel, spoznavanje skupnega in različnega v jeziku, zgodovini in kulturi (sodelujejo kompetentni predavatelji iz obeh dežel), ter ekskurzije in družabna srečanja. Med predavatelji najdemo tudi slovenskega ministra za Slovence po svetu dr. Janka Prunka, ki bo referiral na aktualno temo „Kaj se je zgodilo z Jugoslavijo?“

Nova monografija mesta Slovenj Gradec

Za Slovnej Gradec ni dvoma, da ima za seboj pestro in pomembno zgodovino že od davne preteklosti. S pridobitvijo mestnih pravic v letu 1267 spada med najstarejša mesta na Slovenskem. Širši pomen mesta je vedno prekašal njegovo velikost: pred dobrimi sto leti je imel kakšnih tisoč prebivalcev, zdaj približno osemkrat toliko.

Srečna značilnost kraja pa je, da je vedno imel ali pritegoval ljudi, ki so soustvarjali njegovo vlogo ter jo tudi raziskovali in znali predstaviti javnosti kot npr. že v prejšnjem stoletju venetolog in ustanovitelj društva slovenskih pisateljev Davorin Trstenjak. Že ob 700-letnici trga v letu 1951 so koroški študentje poskrbeli za navidez sicer skromno, a vsebinsko bogato knjižico, namenjeno celotnemu obdobju od prvih arheoloških najdb do osvoboditve.

Zatorej je skorajda razočaranje, da za 700-letnico mesta v letu 1967 Slovenj Gradec ni dobil nič. Pač pa njegova prva monografija izide v letu 1980 ob 35-letnici osvoboditve in prav tako strnjeno podaja pregled splošno zgodovinskega, kulturnoprosvetnega in gospodarskega razvoja oz. občine, v ospredju pa se kot posebnost že postavlja povezovanje z organizacijo združenih narodov.

In tako smo pri letu 1992, v katerem se najprej kot izredno prijetno presenečenje pojavi Vodnik po Mislinjski dolini profesorjev Staneta in Karle Berzelak, ki sta ga izdali slovenjgraška založba Galerija N. Kolar in občina.

Takorekoč na enak način smo pred kratkim dobili še Monografijo – Slovenj Gradec in Mislinjska dolina. Na opazen način se smotrno dopolnjuje z omenjenim Vodnikom, po drugi strani pa pretežno isti sodelavci z novimi dognanji nadaljujejo delo iz prve monografije. Razkošno opremljen monografski format 31 x 24 cm daje na 72 straneh dovolj prostora raziskovalnim prispevkom akad. dr. Ivana Gamsa (Mislinjska dolina in njeno mesto v Sloveniji), Jožeta Potočnika (Od davne preteklosti do danes), Marka Košana (Narodna in kulturna dediščina) in Toneta Turčnika, ki je podpisan tudi kot urednik (Občina Slovenj Gradec danes) ter seveda spodbudnim uvodnim besedam Janeza Kompljanca. Razprave zares ponujajo veliko pomembnih ugotovitev in razlag. Bralcem posredujejo najznačilnejša dejstva, ki so pripomogla k temu, da je Slovenj Gradec danes v marsikaterem smislu splošno znan tako v slovenskem kot celo že v svetovnem merilu. Naj jih nekaj povzamem: prva (nemška) omemba (Vindisk Grez) 1091, župnijska šola 1228 (Ljubljana 1262, Celovec 1279) sodstvo od 1305, kovnica denarja od začetka 14. stol., bolnica 1417, sejmi od 1454, kopališče 1498, Ferdinand I. prav tu razglasi ustanovitev Vojne krajine 1530, prva slovenska omemba 1577 (P. Trubar v Slovenskim Gradci).

Za novejše obdobje je značilen znamenit razcvet baročnega slikarstva in kiparstva v 17. in 18. stol. Do 1407 oz. 1455 pripada Koroški, potem do 1945 Štajerski. Okrajno glavarstvo (tudi za Šoštanj z Velenjem, Dravograd in Radlje) dobi 1849, sto let pozneje pa postane okraj za današnje 4 koroške občine. Z odmevnimi kulturnimi prireditvami si pridobi sloves mesta mirovnih prizadevanj, kar mu 1989 prinese listino OZN Glasnik miru. S tem postane član ugledne svetovne konference mest s tem priznanjem.

Slikovni del, naslovljen Zakladi Slovenj Gradca in Mislinjske doline, je z več kot 80 stranmi še obsežnejši. Odlikuje se z izjemno estetsko in tehnično kakovostjo, ki je velik umetniški dosežek oblikovalca Haralda Draušbaherja. Razdeljen je v dva sklopa. Prvi je zgodovinski in prinaša žal preskromno dokumentirano arheološke najdbe (zdaj na ogled v slovenjgraškem muzeju), zgodovinske listine, stare topografije, Huga Wolfa, nekaj najstarejših razglednic ter dragocenih likovnih miniatur s krajem povezanih umetnikov. Drugi del se z vso možno domišljijo posveča lepotam pokrajinskega bogastva doline in delu človeških rok v njej kot tudi ljudem samim. Tu najdemo še nekaj reprodukcij starejših umetniških del, s tem pa izbor med sodobnike žal ne posega.

Franček Lasbaher

Peter Miitarov bo režiral komedijo „Podeželanka" Williamsa Wicherleya. Premiera bo novembra letos.

Jeseniško gledališče predstavilo program za 92/93

Gledališče Tone Čufar Jesenice je pretekli teden na tiskovni konferenci predstavilo svoj program za sezono 1992/93.

Na velikem odru bodo imeli tri premiere: William Wicherley: „Podeželanka", vesela, erotično popoprana komedija, prvikrat uprizorjena 1675. Režija: Peter Militarov, premiera november 1992.

Felix Mitterer: „Domov" (krstna izvedba); družbena in družinska drama znanega avstrijskega dramatika z motivom izgubljenega sina. Režija: Miran Kenda, premiera februar 1993.

Bogoslav Novotny: „Dedek se upre". Burka o težavah dedka gospodinjca, ki si omisli mavec na zadrgo in uprizori upor v lastni režiji. Režija: Alenka Bole Vrabec, premiera marec 1993.

Mala scena

Levstik – Kocjančič; od 105 letnici Levstikove smrti (samo za gostilne). Režija: Alenka Bole Vrabec, premiera september 1992.

Miro Gavran: Ljubezni Georga Washingtona (krstna izvedba); ambientalna predstava za grajske salone, galerije ali miniaturne dvorane. Režija: Marjan Bevk, premiera oktober 1992.

Oder fantazija

Miha Mazzini: Smetnjak (krstna lutkovna predstava). Režija: Janez Eržen, premiera december 1992.

Hrvoje Hitrec: Eko Eko (krstna predstava). Premiera december 1992.

Miklavžev musical: Miklavž na zemljo ne more. Premiera 29. november.

Knjižni kotiček

Ivan Sivec: GUSARJI NA OBZORJU

Zgodba o ribičih in poljedelcih z Jadranskih otokov, katerih življenje raste iz trte in morja. Primerna knjiga za mladino, saj se v njej vse dobro konča, dogajanje pa je romantično napeto. Založba Kmečki glas.

Vladimir Kavčič: ŽIVALSKI KROG

Dogajanje poteka v spominu brezimnega pripovedovalca, ki se sooča s svojim preteklim življenjem. Pripada tistemu delu vojne-povojne generacije, ki je svojo življenjsko pot povezovala z revolucionarnimi družbenimi hotenji in prizadevanji in je bila pripravljena svoja osebna hotenja prirejati in podrejati revolucionarnim idejam. Pisatelj ne uporablja vzvišenega jezika „lepe" književnosti, temveč jezik ceste in naše vsakdanjosti. Založništvo tržaškega tiska.

Florijan Lipuš: ODSTRANITEV MOJE VASI

Kdor te knjige še ni prebral, jo enostavno mora; avtor z jedko zagrenjenostjo secira neko imaginarno podeželsko srenjo, ki pa postane ob branju tako konkretna, da se zlahka spoznamo v njej... Kot nobenemu drugemu, Lipušu uspeva združiti simboličnost jezika s pristnim ljudskim izrazoslovjem. Založba Drava.

Maruša Krese – Weidner: DANES

Pesnica podaja stenograme delavnika med pralnim strojem in Spinozo, kar počenja brez patosa, z zadržano žalostjo in blagim humorjem. Nobenih velikih besed, nobenih mučeniških drž, nobenih grandioznih načrtov za izboljšanje sveta, ki jih moški tako ljubijo. Odlična sodobna „ženska" poezija, ki pa je preveč univerzalna, da bi se jo dalo spraviti samo v ta predalček. Založba Drava.

Ervin Fritz: ČRNA SKRINJICA

Z dobršno mero humorja in ironije se pesnik loteva vsakdanjika v slovenski srenji, samih na videz majhnih zadevščin, ki pa so vendarle bistvene, saj sestavljajo življenje: „in na koncu napišem, da je užitek, ta večno tekoči čas premagovati, da sem se biti nehal bati, ker je biti – glavni dobitek." Založba Drava, 168 šil.

TRIBUNA BRALCEV

Der Aufruf zu Gewalt und Haß: „Deutschland den Deutschen"

Die Berichte über Nächte der Gewalt in Rostock verdeutlichen einmal mehr die totale Entmenschung, welche soziale und geistige Verelendung auslöst. Gleichgültigkeit der Individuen gegenüber physischer Gewalt, Wut und Haß gepaart mit Rasismus, kaputt gesoffen sein und Skinhead-Idiotismus entladen sich gegen zu Sündböcken stigmatisierte, wehrlose Menschen.

Das flammende Szenario, angestiftet von Brandstiftern mit der postfaschistischen Verblödung im Kopf; die volksfestartige Stimmung der beifallklatschenden Menge der Untertanen neben den von Flammen eingeschlossenen Flüchtlingen erinnert nicht nur an die NAZI-Pogrome der SA-SS-Verbrecher, der Ausdruck ist derselbe.

Wie in alten Zeiten erfüllten Polizei und Feuerwehr ihren Auftrag als Freund und Helfer: „Es sei keinem Asylwerber ein Haar gekrümmt worden."(Zit. Innenminister KupferCDU)

Um ein Haar wären die Asylsuchenden in den Flammen umgekommen. War das der Auftrag an die Polizei?

Vor ihren Augen herrscht die Jubelstimmung für Verbrechen. Deren organisierten Gewaltausbruch nutzt der "restriktive Geist in der Politk" als rechte (Schlagbrandstifter) Hand" für Gesetzesinitativen: "Rassistische Aktionen und Terror auf den Straßen finden bei jenen offene Ohren, die einer Verschärfung des Asylgestzes, des Fremdenpolizeigesetzes wie einer polizeistaatlichen Polizeibefugnis unter dem Druck organisierter Skinhead-Gewalt nachgeben."

So hat der Staat seine rechtsextreme Szene fest im Griff. Die brandschazt und mordet, schlägt die Richtung vor, in die der Rechts-Staat gehen soll.

Die schweigende Mehrheit hat viel zu tun. Es wird Zeit, daß sie aufwacht, dem Zusammenspiel des Terrors mit Teilen der Politik eine Abfuhr bereitet, den verhetzten zu Verbrechen ermutigten Jugendlichen, vor allem den Organisatoren des NEO-Faschismus in Staat und Gesellschaft entschieden entgegentritt, sich vehement für die an den Rand der Gesellschaft gedrängten Menschen,ob Ausländer oder Inländern einsetzt. Einmal Faschismus: Aufrüstung, Kriegsvorbereitung, Verbrechen gegen die Menschlichkeit, Zwangsarbeit verbunden mit Mord durch Aushungern, organisierte Ermordung von Millionen Menschen war genug, die Wunden der Väter bluten in uns.

P.S.: Dieser Brief ist ein Ausdruck unserer Betroffenheit über die Gewalt gegen Flüchtlinge in Rostock. Wir schicken Ihrer Redaktion die Zeilen um deutlich zu machen, daß uns mit solch postfaschistischer Gewalt nichts verbindet, uns niemals verbinden kann.

Manfred Außerleitner, Andreas Lenzmann, Reinhold Steindorfer, Judith Rammerstorfer.

Rožanska kmečka skrinja na poštni znamki

Pretekli teden je avstrijska pošta izdala serijo novih poštnih znamk z motivi ljudskih običajev in etnoloških dragocenosti. Na znamki (5,50 šilingov) najdemo motiv stare kmečke skrinje z majhne kmetije v občini Šmarjeta v Rožu, ki je danes razstavljena v muzeju na prostem v Gospe sveti.

ŠAHOVSKA NALOGA

Šahovksa naloga št.: 104

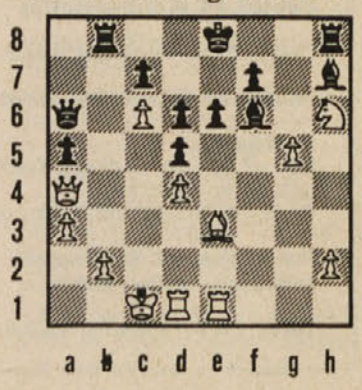

BAUM – O.TALL
(Leipzig 1975)

Pozicijska prednost je na videz na strani belega, saj sta črni trdnjavi še na izhodiščnih mestih in beli pripravlja prodor po f liniji. Vendar pa si je v poziciji na diagramu črni, ki je na potezi, zamislil zanimiv manever "prekrivanja", po katerem bo v prednosti.

Analizirajte pozicijo in odkrili boste zanimivo pot do zmage črnega!

Datum	Kraj	PRIREDITVE	Prireditelj
Sreda, **23. 9.** 19.30	v arhivu Roberta Musila **v Celovcu**	**Literarno branje** – Georg Trattnig in Alfred Goubran bereta prozo v nemščini; prost vstop, srečolov s knjigami	IS avstrijskih avtorjev Koroška
Četrtek, **24. 9.** 19.00	v občinski hiši **v Šentjakobu**	javna **občinska seja** občinskega sveta	Občina Šentjakob v Rožu
Četrtek, **24. 9.** 19.00	v občinski hiši **v Škocijanu**	Javna **občinska seja** občinskega sveta	Občina Škocijan
Sobota, **26. 9.** 20.00	v domu glasbe **v Celovcu**	**Slavnostni koncert** v okviru prireditve „Pesem v prostoru Alpe-Jadran" – **sodelujejo** zbori iz Slovenije, Hrvaške, Bavarske, Trentina in Koroške	
Sobota, **26. 9.** 20.00	v gostilni Pušnik **v Kotmari vasi**	**Veselica** SPD "Gorjanci" **igra:** ansambel "Jožeta Šumaha"	SPD "Gorjanci"
Nedelja, **27. 9.** 14.00	na Davidovem travniku **v Šmihelu**	**Vaški praznik**	Katoliško prosvetno društvo Šmihel
Nedelja, **27. 9.** po maši	**v Žvabeku**	**Farni praznik**	Župnijski svet in KPD "Drava"
Nedelja, **27. 9.** 18.00	pri Cingelcu **na Trati**	**Premiera dveh komedij** v enem okviru „Smeh v zrcalcu" (Vihar-Veras) – **režija:** Bogomir Veras; **nastopa:** Gledališka skupina SPD "Borovlje"	SPD "Borovlje"
Nedelja, **27. 9.** 14.00	v kulturnem domu **na Radišah**	**Srečanje bivših pregnancev** ob 50-letnici izseljevanja ter **redni občni zbor** Zveze slovenskih izseljencev	Zveza slovenskih izseljencev
Nedelja, **27. 9.** 10.00	v ljudski šoli **v Pliberku**	**Otvoritev** nove ljudske šole	Občina Pliberk
Nedelja, **27. 9.** 9.30	pri teniškem igrišču **v Pliberku**	**Družinsko kolesarjenje** **Proga:** Pliberk-Sp. Libuče-Juena-Šmihel-Pliberk	Športno društvo Pliberk
Sobota, **3. 10.** 20.00	pri Miklavžu **v Bilčovsu**	**Ples ob 80.obletnici društva SPD "Bilka"** – **igra:** ansambel „Slovenija", plesni vložek Minka Veselič iz Maribora	SPD "Bilka"

RAZSTAVE

CELOVEC

– Evropska hiša – Nadvojvodinja Maria Anna in njen čas – (do 27.9.)

– Rudniški muzej – Kinkstraße 6, Kolumb ob Vrbskem jezeru (do 31.10.)

Deželni muzej – Trinkwasser (Pitna voda). Razstava muzeja za naravoslovje iz Münstra (do 30. 9.)

Deželna galerija – Risba, II. Grand Prix Alpe-Adria (10. 9. do 4. 10.)

Galerija v mestni hiši – Classical american graffiti writers and high graffiti artists (do 31. 10)

Hiša umetnikov – Thomas Zaunschirm: Drau Grau Schön, Kolumb prekriža koroško meglo

– Mestna hiša, mala galerija – Roman Veras, Ljubljana

– Deželna galerija – Risba, II. Grand Prix Alpe-Adria (do 4. 10.)

PLIBERK

– Galerija Werner Berg
(vsak dan od 10. do 12. in od 14. do 16. ure).

BOROVLJE

– Puškarski muzej – (do 26. oktobra)

BILČOVS

– Posojilnica – razstava fotografij Ivana Klariča (otvoritev v petek, 27. 9. ob 20. uri)

4.10. ob 20. uri v kulturnem domu v Šentprimožu – prisrčno vabljeni!

SPD „Gorjanci" v Kotmari vasi vabijo na
Izlet v Slovenske Gorice
Čas: sobota in nedelja, 10. in 11. okt.
Odhod: ob 6. uri iz Kotmare vasi (avtobusna postaja pri pošti)
Spored: Maribor–Ormož (prenočitev v hotelu Jeruzalem) – vinska cesta Jeruzalem – Ljutomer
Prijavite se pri g. Waschnigu, Čahorče, tel. (0 42 20) 26 102 najkasneje do 18. 9. 1992.
Cena: 550.-(vožnja + polpenzion)

SLOVENSKI VESTNIK Nadstrankarski časopis koroških Slovencev

Uredništvo/Redaktion: Tarviser Straße 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, Telefon 0463/514300-30 do 34, teleks 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Usmerjenost lista/Blattlinie: seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Glavni urednik/Chefredakteur: Ivan P. Lukan

Izdajatelj in založnik/Herausgeber und Verleger: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Straße 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, telefon 0463/514300, teleks 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Tisk/Druck: Založniška in tiskarska družba z o.j. Drava, Tarviser Straße 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/50566, teleks 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Oglasi/Anzeigen: Tarviser Straße 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/514300-30 do 34 in 40, teleks 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Pripombe k „mrtvemu oznanilu"

(Iz „Mladja", l.1962)

*„**Mrtvo oznanilo**" je doživelo krstno predstavo dne 14. oktobra 1962 v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Dramo je upozoril oder mladje" pod vodstvom in režijo Erika Prunča ob zmerni udeležbi slovenskega občinstva. Erik Prunč je nastopil tudi v vlogi fanta. Dekle je igrala Marija Partl, Nevidnega kralja Folti Lausegger, Čuvarja Drago Smolle, Sejavce za narodov blagor France Koncilija, Čakajoče Milica Miče, Milica Oraže, Ivica Zwitter, Marija Wernig, Mariana Krischnig, Elči Galob, Eli Jank, Tone Rigelnik, Henrik Schuster, Jože Müller, France Koncilija ter Matevž Grilc. Suflirala je Marjanka Sima. Za osvetljavo je skrbel Mihi Blüml, glasbeni svet je bil Hanzi Gabriel.*

***Smole Drago** je dal drami uvod, ko je nekaj dni pred uprizoritivjo zapisal: „Te dni bo stopil naš koroški pisatelj Boro Kostanek s svojim dramskim poizkusom pred slovensko javnost. Poizkus. Ni prava igra, ampak bolj črtica, v kateri so razdeljene vloge, različni ljudje berejo odstavke iz opisa našega življenja in našega človeka. To pomeni, da se je prijatelj lotil celote naših koroških problemov; skušal je priti vzrokom do dna, skušal je razumevati in razglabljati o našem nezavednem Slovencu, o narodnjaku, ki se je naveličal boja za naše narodne pravice; ocenil je človeka, ki se vdaja miru in je v tem zadovoljen. Nasproti si postavlja starejšo generacijo in neobteženo mlajšo, ki ji še niso zrušili idealov, ki ima še vero v rešitev naroda in človeka. Kajti, če se zruši v človeku prava podoba človeka-borca, pade v njem vse, kar je višjega, duhovnega. In človek začne živeti samo od kruha.*

Srečanje bivših pregnancev ob 50-letnici izseljevanja

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo, 27. septembra 1992 s pričetkom ob 14. uri v kulturnem domu na Radišah svoj redni občni zbor, ki bo, kakor v minulih letih, povezan z družabnim srečanjem bivših pregnancev. Našo prireditev bodo s svojim nastopom popestrili domači prosvetaši.

Letos je minilo 50 let od nasilnega pregona koroških Slovencev. Zato se bomo tokrat spet zbrali v kraju, v katerega neposredni soseščini je bilo takrat žrelsko taborišče – prva postaja na križevem potu slovenskih izseljencev.

Nekdanji pregnanci z družinami in prijatelji prisrčno vabljeni na Radiše, kjer se bomo skupno spominjali dogodkov pred petdesetimi leti!

Zveza slovenskih izseljencev

Seminar o pomoči Tretjemu svetu

Avstrijska služba za razvojna vprašanja (Österreichischer Entwicklungsdienst ÖED) prireja 17. in 18. oktobra v kloštru v Vernbergu dvodnevi seminar na temo „Delo v razvojni službi". Cilj seminarja je obsežna informacija o problemih, ki so povezani z razvojem v Tretjem svetu, o oblikah pomoči za države Tretjega sveta ter konkretne akcije v prid razvojnim področjem. Povabljeni so vsi, ki so dopolnili 20 let in ki se zanimajo za delo na tem področju. Prijave takoj sprejema Österreichischer Entwikklungsdienst, Türkenstraße 3, 1090 Wien/Dunaj; Telefon 0222/345374-0.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE 18.10–19.00

Sreda, 23.9. Glasbena sreda.

Večerna 21.05–22.00 850-letnica samostana v Vetrinju in 645.obletnica smrti opata Janeza Vetrinjskega

Četrtek, 24. 9. Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 25. 9. Narodopisna oddaja

Sobota, 26. 9. Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 27. 9.
6.30 –7.00 Dobro jutro na Koroškem – duhovna misel (žpk. Mirko Rakovnik)
18.10 -18.30 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 28. 9. Slovenska glasbena šola – novo šolsko leto – stari problemi

Torek, 29. 9. Partnerski magazin

NOVICE IZ SLOVENIJE

Kučanov poziv k spravi

Slovenski predsednik Milan Kučan se je v soboto v okviru slovesnosti ob 50. obletnici ustanovitve prvih slovenskih partizanskih brigad v Sloveniji zavzel za spravo med Slovenci, „ki je možna kot izraz skupnega spoznanja in priznanja ob dobrem in slabem v naši preteklosti".

„Premislimo, ali ne bi vsaj zdaj, po toliko letih in v novih zgodovinskih okoliščinah, zmogli odločitve o pravni oprostitvi za vse tisto v tej preteklosti, kar obremenjuje naše življenje, da ne bi obremenjevalo še novih rodov", je dejal predsednik Slovenije ter menil, naj se temu vprašanju posvetijo poslanci nove slovenske skupščine, ki bodo izvoljeni na decembrskih volitvah.

Slovesnosti na Trgu republike v Ljubljani se je udeležilo nad 10.000 ljudi, med njimi tudi delegaciji ZSO in ZKP pod vostvom predsednikov dr. Marjana Sturma in Janeza Wutte-Luca.

Predsednik Milan Kučan: „...da ne bi obremenjevalo še novih rodov!"

Še ta mesec prave tolarje

Najkasneje do konca septembra bodo v Sloveniji začeli menjati tolarske bone s pravimi tolarskimi bankovci. Še ta mesec bodo dobili bankovce po 1000, 500 in 100 tolarjev, kasneje, nekako do konca leta, pa bo po pričakovanjih zamenjan ves denar, bankovcem se bo pridružil tudi drobiž – stotini.

Ob zamenjavi ne bo niti denominacije niti devalvacije. Tako so se dogovorili na seji predstavniki vlade, namreč njen predsednik dr. Janez Drnovšek, podpredsednik Herman Rigelnik, finančni minister Mitja Gaspari in minister za planiranje dr. Davorin Kračun ter predstavnika Banke Slovenije, guverner dr. France Arhar in viceguverner Miro Kos.

Zamenjava denarja bo torej postopna, tako kot sta predlagala Banka Slovenije in skupščinski odbor za kreditnomonetarni sistem.

Drnovšek zdrsnil na 4. mesto

Tudi septembra je na političnem barometru prvo mesto pripadlo Milanu Kučanu. Dr. Janez Drnovšek se je moral posloviti od drugega mesta in ga prepustiti Jelku Kacinu, prehitel pa ga je tudi Janez Janša, tako da je pristal šele na četrtem mestu. Dr. Dimitrij Rupel in Igor Bavčar sta ohranila peto in šesto mesto. Ciril Zlobec je z osmega prišel na sedmo, dr. Matjaž Kmecl z enajstega na osmo, dr. Dušan Plut pa se je s sedmega spustil na deveto mesto.

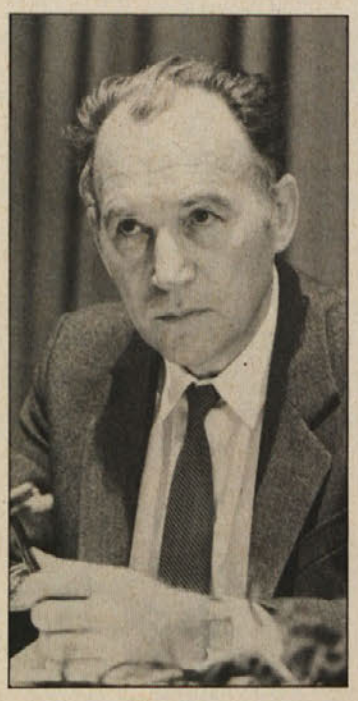

Matija Malešič veleposlanik na Hrvaškem

Nekdanji podpredsednik v Peterletovi vladi Matija Malešič (slika) je novi slovenski izredni in pooblaščeni veleposlanik na Hrvaškem. Pretekli teden je v Zagrebu hrvaškemu predsedniku dr. Franju Tudjmanu izročil poverilnice. Malešič se je ob vročitvi poverilnic hrvaškemu predsedniku zavzel za zboljšanje slovensko-hrvaških odnosov. Dr. Tudjman je izjavil, da je tudi Hrvaška zainteresirana za kar najbolj prijateljske odnose s Slovenijo. Da bi jih dosegli, sta potrebna potrpljenje in reševanje vseh vprašanj z dialogom in upoštevanjem interesov obeh strani, je dodal.

SŠZ Celovec: nov poskus za osvojitev naslova prvaka!

Konec tedna se tudi za šahiste začenja nova prvenstvena sezona 1992/93! Slovenska športna zveza Celovec bo nastopila s tremi moštvi, Slovenski športni klub „Obir" iz Železne Kaple pa z dvema ekipama. Cilj šahistov SŠZ/Carimpex I je osvojitev naslova v spodnji ligi zahod in podvig v reorganizirano koroško deželno ligo.

Toda tudi SŠK „Obir" si je zastavil višji cilj: v spodnji ligi vzhod želijo kapelški šahisti doseči boljšo uvrstitev kot v preteklem prvenstvu, torej mesto, ki ni več v zadnji tretjini lestvice. Enak cilj ima tudi drugo moštvo SŠZ v 1. razredu-vzhod, medtem ko bo v tretjem razredu-sredina tretja ekipa SŠZ (sponzor je Posojilnica Bank Celovec) mladincem služila pridobitvi izkušenj za boj na 64 poljih v višjih razredih. Drugo moštvo SŠK „Obir" pa želi ponoviti lanskoletni uspeh in spet postati prvak v 3. razredu vzhod.

V prvem kolu v nedeljo, 27. septembra ob 9. uri, pri Miklavžu v Bilčovsu, gosti SŠZ/-Carimpex I močno ekipo Šmohorja, ki si prav tako izračunava dobre možnosti za osvojitev naslova. Dvoboj bo, sklepajoč po lanskoletnem neodločenem rezultatu, napet, morda bo celo padla predhodna odločitev, če bi slovenskim šahistom uspela zmaga z dvema točkama razlike. Najhujši nasprotniki v boju za prvaka bodo poleg Šmohorja še Kötschach–Mauthen, Spittal in morda Bad Bleiberg.

V prvi ekipi SŠZ/Carimpex I bodo igrali: Silvij Kovač, Arnold Hattenberger, Alojz Gallob, Gorazd Živkovič, dr. Jozi Amrusch, Franc Kolter, Rupert Reichmann, Ivko Ferm ter mladinski igralec oz. igralka.

Drugo moštvo SŠZ igra ob istem času proti Gospe sveti III, SŠZ/Posojilnica III pa ima že v soboto tekmo proti ekipi slepih v Celovcu. Kader za drugo moštvo pa je sestavljen iz sledečih igralcev oz. igralk: dr. Hanzi Gasser, Herbert Rulitz, Franc Rulitz, mag. Mirko Laussegger, mag. Peter Waldhauser, Ivan Lukan, Robert Hedenik, Matevž Wieser, Antonija Einspieler, Joško Boštjančič ter mladinci Dunja Lukan, Boris in Marko Gallob, Aleksander Lukan, ki pa so upravičeni igrati tudi v ostalih moštvih).

V tretji ekipi SŠZ bodo poleg nekaterih „starih" igralcev predvsem igrali še neizkušeni mladinci: Boris Živkovič, Štefan Amrusch, Marko Kristof in še nekateri.

Fisher vodi že s 5:2!

Kader SŠK „Obir" iz Železne Kaple za sezono 1992/93 se v primerjavi z lanskim ni spremenil: Dušan Jokovič, Harald Wolte, Hans-Christian Wolte, Johann Wolte, Rainer Strasser, Peter Jammer, Wolfgang Moser, Hanzi Stossier, Mirko Pasterk, Josef Hanschou ter Manfred Topar.

Prvi nasprotnik SŠK „Obir" I je Frantschach I, dvoboj pa bo v nedeljo, 27. septembra, ob 9. uri v Železni Kapli. Druga ekipa pa igra že soboto ob 15. uri, prav tako v klubskem lokalu v Železni Kapli proti drugemu moštvu iz Frantschacha.

Igralci SŠK „Obir" so ob začetku sezone v odlični formi, kar potrjujejo tudi najnovejši rezultati Jokoviča ter bratov Wolte na 15. mednarodnem hitropoteznem turnirju na Bistrici v Dravski dolini ter na koroškem prvenstvu v hitrem šahu pretekli konec tedna v Šentvidu. Na Bistrici je Dušan Jokovič v svoji skupini zmagal, Harald Wolte pa je pri šolarjih prav tako postal prvi, brat Hans-Christian pa odličen tretji. V Šentvidu pa sta brata Wolte v splošni razvrstitvi osvojila dobro 10. in 12. mesto!

Solidarnostna akcija za mag. Alberta Smrečnika

Solidarnostni komite za mag. Alberta Smrečnika, ki ga je vojaška policija 10. septembra v Globasnici priprla in odvedla v preiskovalni pripor, je pretekli teden z opozorilno stražo javno demonstriral za takojšnjo izpustitev 30-letnega teologa. Mag. Smrečnik iz osebnih verskih razlogov odklanja tako vojaško kot tudi nadomestno civilno službo.

Za izpustitev in takojšnjo ukinitev vseh kazenskih postopkov zoper Alberta Smrečnika se je zavzel tudi socialdemokratski deželni poslanec mag. Peter Kaiser. Le-ta je pozval avstrijskega zveznega predsednika ter pravosodnega ministra, da ustavi „zgodbo brez konca" ter da je mogoče najti izhod iz pravosodne dileme. „Kdor vzame nase kazen in zapor, mora imeti velike moralne pridržke v zvezi s služenjem vojaškega roka", meni Kaiser v tiskovni izjavi mladinske organizacije socialdemokratske stranke na Koroškem.

Protest žensk proti zaprtju

Christina Gaschler-Andreasch, uradna pooblaščenka za vprašanja žensk pri koroški deželni vladi, se je pretekli teden odločno izrekla proti vsakemu okrnjevanju študijskih možnosti na univerzi v Celovcu. Menila je, naj na ministrstvu na Dunaju razmišljajo o razširitvi študijske ponudbe, ne pa o demontaži.

Kot smo v predzadnji številki Slovenskega vestnika obširno poročali, grozi Univerzi za izobraževalne vede v Celovcu boleča demontaža, saj je slišati namigovanja o ukinitvi nekaterih študijskih smeri. Najbolj ogrožene so socialne in filozofske vede, sledile pa naj bi jim v naslednjem desetletju še filologije.

Gaschler-Andreasch v tiskovni izjavi dalje opozarja, da bi demontaža celovške univerze še posebej prizadela ženske, saj je že več let delež študirajočih žensk na univerzi nad 50 odstotkov.

V Novi Gori odstranili dvojezično tablo...

Prvo dvojezično tablo na Gradiščanskem, ki so jo člani Hrvaškega akademskega kluba pred dobrim tednom postavili v kraju Nova Gora/Neuberg, so oblasti že odstranile. Državna poslanka in govornica Zelene alternative v avstrijskem parlamentu mag. Terezija Stoisič je to dejanje označila kot „velik korak nazaj za celotno Gradiščansko" ter menila, da je postavljena tabla popolnoma odgovarjala zakonskim določilom za krajevne napise. Poudarila je tudi, da označba kraja ni prepovedana v nobenem zakonu, nasprotno, v Avstrijski državni pogodbi iz leta 1955 kot tudi v zakonu za narodnostne skupnosti v Avstriji iz leta 1976 so dvojezične table za dvojezične občine izrecno predvidene. „V Novi Gori smo postavili dvojezično tablo, ker je to kraj, v katerem so pri zadnjem ljudskem štetju našteli 65 odstokov hrvaško govorečih ljudi", je dejala Stoisičeva.

Odločno pa je državna poslanka zavrnila predlog enojezičnih deželnih politikov, naj v vsaki občini prebivalstvo odloča, ali se naj postavi dvojezična tabla ali ne. „Tako glasovnaje bi pomenilo kršitev vseh evropskih norm za zaščito manjšin", je zaključila državna poslanka ZAL.

SAK tudi po devetem kolu nepremagan!

SAK je po tudi 9. kolu koroškega nogometnega prvenstva 1992/93 nepremagan in vodi naprej s prednostjo štirih točk. V torek je ekipa dr. Ivana Ramšaka doma premagala doslej neporaženo moštvo iz Treibacha z 1:0, v nedeljo pa so slovenski nogometaši iz Pliberka odnesli dragoceno točko. V Pliberku je prvič v letošnjem prvenstvu vodil nasprotnik, poraz SAK pa je 15 minut pred koncem tekme preprečil „goleador" Manfred Hober.

V tekmi proti Treibachu in v Pliberku je bilo očividno, da je SAK sicer zdaleč najboljše moštvo v koroški ligi, da pa igralci potrebujejo preveč takozvanih stoodstotnih priložnosti, da dosežejo zadetek. Proti Treibachu si je SAK priigral najmanj deset najboljših možnosti za zadetek, toda zmago je zagotovil defenzivni igralec Pappler z enkratnim strelom iz 35 metrov.

V nedeljo pred rekordno kuliso 1600 gledalcev je bilo podobno: SAK je začel s silovitimi napadi, toda spet so napadalci (predvsem Lippusch) izpustili najlepše priložnosti.

Namesto da bi SAK vodil, je takoj po začetku drugega polčasa dobil zadetek. Izredno lepo kombinacijo je v 75. minuti uspešno zaključil Manfred Hober in izenačil. Tekma je bila „rešena", SAK je spet zapadel v „staro bolezen" in le nekaj sekund pred koncem je Hober spet zapravil eno od številnih stoodstotnih priložnosti – in zmago!

Ivan Lukan

Manfred Hober je za SAK v Pliberku rešil „belo majico".

Bilčovščani dali 6 golov!

Nogometna ekipa trenerja in igralca Sigija Hobla je v senzacionalni formi: Bilčovščani so v soboto v gosteh premagali Železno Kaplo kar s 6:1. Vsak zadetek bilčovških igralcev je bil lepši od prejšnjega, hudo premagani domačini pa so svoj častni gol dosegli šele pri stanju 0:5. Bilčovs v Železni Kapli ni le dosegel svoje najvišje zmage v spodnji ligi.

P. Wrolich: 31 sekund manjkalo za „zlato"

Izvrstna uvrstitev našega kolesarja Petra Wrolicha (slika) na svetovnem prvenstvu juniorjev v nedeljo v Atenah. 18-letni športnik iz Loč je na doslej najtežji progi, ki jo je prevozil, osvojil odlično 12. mesto. Do popolne senzacije, torej zlate kolajne, mu pa je v cilju manjkalo le 31 sekund!

V evropskih pokalih veje ostrejši veter!

Za slovenske predstavnike v evropskih nogometnih pokalih v prvem kolu ni šlo po želji, za opravičilo pa je treba tudi zapisati, da so se morali srečati s slovitimi tekmeci: mariborski Branik je v pokalu pokalnih zmagovalcev gostil moštvo Atletica iz Madrida in izgubil z 0:3, slovenski državni prvak pa je moral nastopiti v slovitem San Siru proti italijanskemu prvaku Milanu in je izgubil z 0:4.

Le malo bolje so v 1. kolu evropskega pokalnega tekmovanja odrezali avstrijski klubi. Dunajska Austria je v pokalu prvakov premagala CSKA Sofija s 3:1, v pokalu pokalnih zmagovalcev pa je Admira Wacker v gosteh remizirala z Cardiffom (1:1). V pokalu UEFA pa so se prav tako vrstili porazi: dunajski Rapid je v Kijevu izgubil z 0:1, Austria Salzburg je doma izgubila proti Ajaxu iz Amsterdama z 1:3, ekipa prof. Branka Elsnerja pa je v Tivoliju v Innsbrucku izgubila proti sloviti ekipi AS Roma kar z 1:4.

Srečanje pobratenih šahistov

Osemčlanska ekipa šahistov SŠZ Celovec je pod vodstvom sekcijskega vodje Ivana Lukana gostovala pri pobratenih šahistih Pirana.

Prizadevni gostitelji so prvi dan Koroškim šahistom pripravili ogled tradicionalnega pomorskega krsta v Bernardinu pri Portorožu, križarjenje z ladjo ob slovenski obali, odigran pa je bil tudi hitropotezni šahovski turnir posameznikov, na katerem je sodelovalo 15 šahistov iz Kopra, Pirana in SŠZ Celovec. Po zanimivih večurnih borbah je prvo mesto na turnirju osvojil Žnidarčič (Piran) 12 točk, 2.Kovač (SŠZ Celovec) 11, 3.Lukin (Piran) 10, 4.Sirnik (Koper) 9,5. 5.Treuršič (Piran) 9 točk... na 9.mestu A. Gallob (SŠZ)6, 11.Amrusch (SŠZ) 4 točke itd.

Drugi dan srečanja so šahisti obeh moštev odigrali dvokrožni dvoboj na 8 šahovnicah. Uspešnejši so bili šahisti Pirana, ki so v dvoboju zmagali z rezultatom 10:6. Posamezni rezultati: SŠZ Celovec–Piran: Kovač–Treuršič 1,5:0,5, Hüttenberger–Godnjavec 1:1, Gallob A.–Milunović 0:2, Amrusch–Zabukovec 0,5:1,5, Ferm–Lukin 1:1, Reichmann–Grobovšek 1:1, I.Lukan–Kikolič 1:1, A. Einspieler–Firm 0:2.

Za prijetno počutje šahistov SŠZ Celovec je poleg vodstva piranskih šahistov poskrbelo tudi osebje Student Toursa iz Pirana.

Silvo Kovač

NOGOMETNO OGLEDALO

KOROŠKA LIGA (8. kolo)

SAK – Treibach 1:0 (1:0)
Trnja vas, 1000 gledalcev, sodnik Gajšek (slab, 9 rumenih kartonov!); **postava SAK:** Preschern; Savič; F. Sadjak, Pappler, Galo, Blajs; L. Sadjak, dr. Ramšak, Gröss (61. Smid); Hober (55. Galo), Lippusch, Urschitz. **Gol za SAK:** Pappler (6.). – Pod 19: SAK – Treibach 7:0!

Ostali rezultati: WAC – Austria Celovec 3:0 (1:0), Lienz – Pliberk 2:0 (2:0), Velikovec – ATSV Wolfsberg 1:0 (1:0).

Pliberk – SAK 1:1 (0:0)
Pliberk, 1600 gledalcev, sodnik Hambaumer (povprečen); **postava SAK:** Preschern, Savić; F. Sadjak, L. Sadjak, Pappler; dr. Ramšak, Galo, Smid (65. Čertov), Hober, Lippusch, Blajs. **Gol za SAK:** M. Hober (75.), za Pliberk: Miklau (57.). **Rdeči karton:** Wuntschek (80. drugič rumeno). – Pod 19: Pliberk – SAK 0:1, gol za SAK: Wieser.

Ostali rezultati: Treibach – Velikovec 1:2 (0:1), Austria Celovec – Breže 1:2 (0:2), Wietersdorf – Trg 1:0 (0:0), ATSV Wolfsberg – Vernberk 4:0 (2:0), Matrei – Lienz 1:4 (1:0), Mölltal – WAC 0:0, VSV/Beljak – Šentvid 2:1 (0:0).

SPODNJA LIGA-VZHOD

Železna Kapla – Bilčovs 1:6 (0:2)
Železna Kapla, 200 gledalcev, sodnik Fanzott (dober); **postava Železne Kaple:** Varh; Rozman, Baloh, Kukovica, Praschnig, Jenschatz, Ošina (46. Germadnig, 57. Lipusch), Reinwald, Grubelnig, Kucher, Ramšak; **postava Bilčovsa:** Slapnig; Partl, Durnig, Rajnovič, Schaunig, Schlemitz, Weichboth, Kuess, Paulitsch (67. Hobel), Quantschnig, Fischer. **Gol za Železno Kaplo:** Reinwald (80.), **gole za Bilčovs:** Kuess (4., 59.), Weichboth (41.), Quantschnig (60.), Fischer (66.), Schlemitz (89.).

1. RAZRED D

Sele - Frantschach 1:0 (0:0)

Stadion pod Košuto, 200 gledalcev, sodnik Begusch (zelo dober); **postava Selanov:** E. Oraže; Čertov, Božič, M. Dovjak (50. Gregorič), A. Mak, D. Oraže, Radosavljevič, Z. Oraže, Travnik, M. Oraže, A. Oraže. Gol za Sele: Nanti Travnik (65.).

Dobrla vas – St. Stefan/L. 6:3 (1:0)

Dobrla vas, 350 gledalcev; **gole za Dobrlo vas:** Appe (4), Koprivec, Dollinger.

Globasnica – Šmihel nad Pliberkom 1:2 (1:1)

Strelec tedna

Gerhard Pappler je s strelom iz 35 metrov prelesičil vratarja Treibacha in tako za SAK zagotovil zmago.

Koroška liga

1. SAK	9	7	2	0	19: 4	16
2. VSV	9	5	2	2	12:11	12
3. Wolfsberg	9	5	1	3	19: 7	11
4. WAC	9	3	5	1	12: 6	11
5. Wietersdorf	9	5	1	3	15:15	11
6. Lienz	9	4	2	3	16:13	10
7. Breže	9	4	1	4	11: 8	9
8. Treibach	9	2	5	2	10: 8	9
9. Pliberk	9	3	3	3	10:10	9
10. Velikovec	9	4	1	4	14:17	9
11. Breže	9	3	2	4	13:13	8
12. Matrei	9	2	3	4	9:12	7
13. Vernberk	9	3	1	5	11:18	7
14. Austria	9	2	1	6	6:12	5
15. Šentvid	9	2	1	6	5:13	5
16. Mölltal	9	1	3	5	8:22	5

Spodnja liga-vzhod

1. ATUS Borovlje	8	4	4	0	16: 7	12
2. Klopinj	8	3	5	0	11: 6	11
3. Bilčovs	8	3	4	1	12: 6	10
4. ASK	8	4	2	2	11: 7	10
5. Pokre	8	3	3	2	11: 7	9
6. Žrelec	8	3	2	3	9: 8	8
7. Žitara vas	8	3	2	3	9: 8	8
8. Mostič	8	3	2	3	11:14	8
9. St. Michael	8	0	7	1	4: 5	7
10. Vetrinj	8	1	5	2	8:11	7
11. ASV	8	3	1	4	12:17	7
12. Šentandraž	8	2	1	5	8:12	5
13. St. Leonhard	8	1	3	4	6:11	5
14. Železna Kapla	8	1	3	4	11:21	5

1. razred D

1. Žrelec	8	7	1	0	32:12	15
2. Griffen	8	5	2	1	22:19	12
3. Ruda	8	4	3	1	17: 8	11
4. Šentpavel	8	4	2	2	19:16	10
5. Metlova	8	3	3	2	19:15	9
6. DSG Sele	8	3	2	3	11:11	8
7. Šmarjeta	8	3	2	3	8: 8	8
8. Globasnica	8	2	4	2	8: 9	8
9. Eitweg	8	3	1	4	11:11	7
10. Šmihel	8	3	1	4	17:21	7
11. St. Stefan	8	2	2	4	18:22	6
12. Glicija	8	3	0	5	12:17	6
13. Frantschach	8	2	1	5	9:16	5
14. Labot	8	0	0	8	7:25	0

Lista strelcev

6 golov: Gröss (SAK);
5 golov: Kunčič (Vernberk), Rupp (WAC);
4 goli: Lippusch (SAK), Smrtnik (Pliberk), E. Pirker (Trg), Koschier (Treibach), Modre (Velikovec), Nuart, Safran (oba Wietersdorf), Eberhard (ATSV Wolfsberg).